

# MARX- ISMEN & PARLA- MENTEN

## INNEHÅLL:

|   |    |
|---|----|
| Förord.....   | 4  |
| <i>Leo Huberman</i><br>Utdrag ur 'Socialismens ABC'.....  | 5  |
| <i>Friedrich Engels</i><br>Inledning till 'Klasstriderna<br>i Frankrike 1848-1850' .....                  | 8  |
| <i>Rosa Luxemburg</i><br>Socialdemokrati och parlamentarism .....   | 29 |
| <i>Rosa Luxemburg</i><br>Nationalförsamling eller rådsregering .....                                      | 38 |
| <i>V.I. Lenin</i><br>Reformisternas plattform och de revolutionära<br>socialdemokraternas plattform ..... | 42 |
| <i>V.I. Lenin</i><br>Utdrag ur "Radikalismen" - kommunismens<br>barnsjukdom' .....                        | 51 |
| <i>Amadeo Bordiga</i><br>Teser om parlamentarismen .....  | 61 |
| <i>Sveriges Kommunistiska Parti</i><br>Sveriges väg till socialismen .....                                | 65 |



Arbetarbildning

## Förord

För det tredje året håller Arbetarbildning i år, sommaren 2014 en sommarcirkel. Årets tema är: Marxismen och parlamenten. Sommarcirkeln ligger likt tidigare år utanför våra reguljära utbildningsplaner och syftar till att kunna erbjuda nya och gamla cirkeldeltagare på alla nivåer utbyte och kunskap inom ett specifikt fält. Texterna är inte i huvudsak valda för att de representerar Arbetarbildnings politiska linje utan istället för att vi bedömer dem som goda diskussionsunderlag. Detta torde också vara uppenbart för den som studerar texterna i detta kompendium noggrannare då de representerar mer eller mindre oförenliga politiska linjer. Det texterna har gemensamt är att de med grund i marxismen tar sig an frågan om hur man som kommunist ska förhålla sig till valen i det borgerliga samhället.

# Leo Huberman Utdrag ur 'Socialismens ABC' 1953

## 8. Staten

Produktionsmedlen som privat egendom är en särskild sorts egendom. Den ger den ägande klassen makt över den icke-ägande klassen. Det möjliggör för dem som äger att inte bara leva utan att arbeta, utan dessutom att bestämma om icke-ägarna skall arbeta och under vilka förhållanden. Det skapar en herre-tjänare-relation mellan kapitalistklassen, som befäller, och arbetarklassen, som måste lyda.

Då är det förklarligt att det finns en evig konflikt mellan de två klasserna.

Genom sin exploatering av arbetarklassen är kapitalistklassen rikligt belönad med rikedom, makt och prestige, medan arbetarklassen plågas av osäkerhet, fattigdom, eländiga levnadsförhållanden.

Det är tydligt att det måste finnas något sätt varigenom denna form av egendomsförhållanden - så fördelaktig för de få och så ofördelaktig för de många - bibehålls. Det måste finnas någon maktinstitution som gör att den rika minoritetens sociala och ekonomiska dominans över den arbetande majoriteten bibehålls.

Det finns en sådan instans. Det är *staten*.

Det är statens funktion att skydda och bevara de privata egendomsförhållanden som gör det möjligt för kapitalistklassen att dominera över arbetarklassen.

Det är statens funktion att bevara systemet med en klass' förtryck över en annan.

I konflikten mellan de som äger produktionsmedlen och de som inte gör det, finner ägarna att staten är ett outhärligt vapen mot icke-ägarna.

Vi förleds till att tro att staten står över klasserna - att regeringen representerar hela folket, de rika, de fattiga och de höga och de låga. Men i själva verket, eftersom det kapitalistiska samhället är byggt på privat egendom, följer därav att varje attack på det privata ägandet kommer att mötas med motstånd från staten. Ett motstånd som om det är nödvändigt kommer att ta till våld.

Så länge klasser existerar kan inte staten stå över klasserna - den måste stå på de regerandes sida. Att staten är den regerande klassens vapen var klart för Adam Smith redan 1776. I sin berömda bok *Nationernas rikedomar*, skrev Smith:

“Civila regeringar är, så länge som de inrättas för egendomens säkerhet, i själva verket inrättade för att skydda de rika mot de fattiga eller de som har egendomar mot de som inte har några alls.”

Klassen som regerar ekonomiskt - som äger alla produktionsmedel - regerar också politiskt.

Det är riktigt att i en demokrati av USA-typ röstar folket in respektive kandidater i regeringen. Man kan välja mellan demokraten X eller republikanen Y. Men det är aldrig ett val mellan en kandidat som är på en sida i klasskampen och en som är på den andra sidan. Det finns ingen skillnad i synen på systemet med privat ägande mellan de stora partiernas kandidater. De skillnader som finns har huvudsakligen att göra med nyanser i betoningen eller i detaljer - nästan aldrig med fundamentala saker.

Renodlat så betyder arbetarens frihet att välja mellan demokrat X eller republikan Y bara friheten att välja vilken speciell representant för den kapitalistiska klassen, som kommer att göra lagar i kapitalistklassens intressen i kongressen.

Det band som finns mellan människorna som gör lagar och de människor i vars intresse dessa lagar är tillkomna, är så starkt att ingen kan tvivla på förhållandet mellan staten och den regerande klassen. En av våra största amerikaner var medveten om att det inte fanns något tvivel om att klassen som regerade ekonomiskt också regerade politiskt:

Anta att du åker till Washington och försöker tala med vår regering. Du kommer att märka att man alltid lyssnar artigt till dig. Men de som verkligen konsulteras är de som har största egendomarna - de stora

bankirerna, de stora fabriksägarna, de stora finansherrarna, direktörerna i järnvägsföretag och ångbåtsföretag ... Herrarna över USA:s regering är kapitalisterna och fabrikanterna i USA.

Detta verkligt avslöjande uttalande publicerades 1913 i en bok av Woodrow Wilson. Författaren hade en ställning som gjorde att han visste vad han talade om. Han var då USA:s president.

Frågan man ställer sig är: om statsmaskineriet kontrolleras av kapitalistklassen och fungerar i dess intresse hur kommer det sig då att lagar som skall reglera och begränsa kapitalisternas makt någonsin kommer in i författningssamlingen?

Detta hände t.ex. under Franklin D. Roosevelts tid. Varför?

Staten handlar på de icke-ägandes vägnar, mot de ägande, när den tvingas att göra det. Den måste ge efter på den eller den speciella punkten i en konfliktsituation när trycket från arbetarklassen är så stort att eftergifter måste göras, när “lag och ordning” hotas eller - ännu värre (från den regerande klassens synpunkt) - när följden kan bli en revolution. Men det är viktigt att komma ihåg att vilka eftergifter som än görs under sådana perioder så håller de sig inom gränserna för de rådande ägandeförhållandena. Det kapitalistiska systemets ram lämnas orört. Dessa eftergifter görs alltid inom denna ram. Den härskande klassens syfte är att offra en del för att rädda helheten.

Allt som arbetarklassen vann under president Roosevelts administration - och det var inte litet - kunde inte förändra systemet med produktionsmedlen som privategendom. De resulterade inte i att den ena klassen besegrade den andra. När Mr. Roosevelt dog återfanns arbetsgivarna på sina vanliga platser och arbetarna på sina.

Eftersom staten är den ena klassens instrument för att behålla sin dominans över den andra klassen finns det helt enkelt inte någon verklig frihet för den förtryckta majoriteten. Mer eller mindre frihet - beroende på omständigheterna - kan garanteras, men till syvne och sist kan inte “frihet” och “stat” kombineras i ett klassamhälle.

Statens funktion är att verkställa den regeringskontrollerande klassens beslut. I det kapitalistiska samhället verkställer staten den kapitalistiska klassens beslut. Dessa beslut tjänar till att bibehålla det kapitalistiska systemet där arbetarklassen måste arbeta som tjänare åt ägarna till produktionsmedlen.

# *Friedrich Engels* Inledning till 'Klasstriderna i Frankrike 1848-1850' 1895

## Inledning

Det härmed på nytt utgivna arbetet var Marx' första försök att på grundval av sin materialistiska uppfattning förklara ett stycke samtidshistoria ur det föreliggande ekonomiska läget. I det "kommunistiska manifestet" hade teorin i stora drag tillämpats på hela den nyare tidens historia, och i Marx' och mina artiklar i "Neue Rheinische Zeitung" hade den genomgående använts vid tolkningen av samtida politiska händelser. Här är det däremot fråga om att påvisa det inre orsakssammanhanget i en för hela Europa både kritisk och typisk, mångårig utveckling, alltså att i författarens andemening karakterisera de politiska händelserna såsom verkningar av i sista hand ekonomiska orsaker.

Vid bedömningen av händelser och händelsesammanhang i dagens historia är man aldrig i stånd att gå tillbaka till de *yttersta* ekonomiska orsakerna. Än i dag, när den hithörande fackpressen erbjuder ett så rikhaltigt material, är det omöjligt t.o.m. i England att dag för dag följa med, vad som sker inom industrin och handeln på världsmarknaden, och förändringarna i produktionsmetoderna, så att man vid vilken tidpunkt som helst kan få fram det allmänna resultatet av dessa på många sätt invecklade och ständigt växlande faktorer, av vilka de viktigaste dessutom under långa tidsperioder kan vara verksamma i det fördolda, innan de plötsligt gör sig våldsamt gällande på ytan. En klar överblick

över en given periods ekonomiska historia uppnår man inte förrän i efterhand, sedan materialet insamlats och sorterats. Härvid är statistiken ett nödvändigt hjälpmedel, och den släpar alltid efter. När man skall bedöma dagens historiska skeenden, blir man därför alltför ofta tvungen att behandla den viktigaste faktorn som konstant, att behandla det ekonomiska läget i periodens början såsom givet för hela perioden och oföränderligt, eller att endast ta hänsyn till sådana förändringar, som har sin upprinnelse i det åskådliga händelseförloppet och som därför också ligger i öppen dag. Den materialistiska metoden måste därför endast alltför ofta nöja sig med att återföra de politiska konflikterna till intressekonflikter mellan de av den ekonomiska utvecklingen skapade samhällsklasserna och klassfraktionerna och att presentera de enskilda politiska partierna som mer eller mindre adekvata uttryck för dessa klasser och klassfraktioner.

Det är självklart, att detta oundvikliga försummande av de samtida förändringarna i det ekonomiska läget, som är den egentliga grundvalen för alla de händelseförlopp, som skall undersökas, måste utgöra en felkälla. Men det är oundvikligt, att betingelserna för en sammanfattande framställning av dagens historia innehåller felkällor - vilket dock inte tycks avhålla någon från att skriva dagshistoria. När Marx påbörjade detta arbete, var den ovannämnda felkällan ännu mer oundviklig. Att under revolutionstiden 1848/49 följa de samtida ekonomiska förändringarna eller att ens få en överblick över dem var en ren omöjlighet. Samma svårigheter rådde under de första månaderna av Marx' landsflykt i London, hösten och vintern 1849/50. Men det var just vid den tiden, som Marx tog itu med arbetet. Och trots de ogynnsamma yttre omständigheterna gjorde hans ingående kunskaper både om Frankrikes ekonomiska läge före och landets politiska historia efter februarirevolutionen det möjligt för honom att ge en framställning av händelseförloppet, som avslöjar dess inre sammanhang på ett alltjämt ouppnått sätt och som med glans har klarat de dubbla prov, som Marx själv sedan ställde den på.

Det första provet var en följd av att Marx från våren 1850 åter fick tid att ägna sig åt ekonomiska studier, närmast inriktade på de senaste tio årens ekonomiska historia. De fakta han därvid insamlade gjorde det fullständigt klart för honom, att de slutledningar var riktiga, som han tidigare halvt aprioristiskt hade fått fram ur ett bristfälligt material

- nämligen, att världshandelskrisen 1847 var det egentliga upphovet till februari- och marsrevolutionerna, och att det industriella uppsving, som från mitten av 1848 efter hand återinträdde och nådde sin kulmen 1849 och 1850, var den pådrivande kraften bakom den europeiska reaktion, som på nytt började sticka upp huvudet. Detta var avgörande. Medan ännu de tre första artiklarna (som publicerades i januari-, februari- och marshäftena av "N[eue] Rh[einische] Z[eitung]. Politisk-ekonomisk revy". Hamburg 1850) är fyllda av förväntningar på ett snart upprepat utbrott av revolutionär energi, bryter den av Marx och mig författade historiska översikten, publicerad i det sista, hösten 1850 utgivna dubbelhäftet (maj-oktober) en gång för alla med dessa illusioner: "En ny revolution är möjlig endast som följd av en ny kris. Men den kommer också lika säkert som en sådan." Men det var också den enda väsentliga ändring, som måste göras. Beträffande den tolkning av händelserna, som hade getts i de tidigare avsnitten, och den framställning av orsakssammanhången, som där hade lämnats, behövde absolut ingenting ändras, vilket visas av framställningens fullföljande från den 10 mars till hösten 1850 i den nyssnämnda översikten. Jag har därför tagit med denna fortsättning som en fjärde artikel i det nu föreliggande nytrycket.

Det andra provet var ännu hårdare. Strax efter Louis Bonapartes statskupp den 2 december 1851 bearbetade Marx på nytt Frankrikes historia från februari 1848 fram till denna händelse, som för tillfället avslutade revolutionsperioden, ("Louis Bonapartes adertonde Brumaire", 3:e uppl., Hamburg, Meissner 1885.)[1\*] I denna broschyr har den av oss skildrade perioden på nytt behandlats, om också mera kortfattat. Om man jämför denna andra framställning - som skrivits i ljuset av den avgörande händelse, som inträffade mer än ett år senare - skall man finna, att författaren endast behövde företa smärre ändringar.

Vad som ger vår skrift en alldeles särskild betydelse, är det förhållandet, att den för första gången uttalar den formel, i vilken världens alla arbetarpartier med instämmande i korthet har sammanfattat sitt krav på en ekonomisk omgestaltning: samhällets övertagande av produktionsmedlen. I det andra kapitlet, med hänseelse på "rätten till arbete", vilken betecknas som "den första tafatta formel, i vilken proletariats revolutionära krav sammanfattas", heter det: "... men bakom rätten till arbete står makten över kapitalet och bakom makten över kapitalet *tillägnet av produktionsmedlen*, deras expropriering under den

organiserade arbetarklassen, alltså upphävandet av lönarbetet liksom av kapitalet och av deras inbördes förhållanden." Här är alltså för första gången den sats formulerad, genom vilken den moderna arbetarsocialismen skarpt skiljer sig såväl från alla olika schatteringar av den feodala, borgerliga, småborgerliga etc. socialismen som från den utopiska och den ursprungliga arbetarkommunismen. När Marx senare utsträckte formeln till att även gälla ett tillägnande av bytesmedlen, så utgjorde denna utvidgning - som för övrigt enligt "Kommunistiska manifestet" var en självklarhet - endast en ofrånkomlig konsekvens av huvudsatsen. Några klyftiga herrar i England har sedan ytterligare tillfogat, att även "medlen till fördelning" skulle överföras till samhället. Det torde bli svårt för dessa herrar att förklara, vilka dessa från produktions- och bytesmedlen skilda ekonomiska fördelningsmedel är. Det skulle möjligen vara, att man avser *politiska* fördelningsmedel, såsom skatter och fattigvård, ävensom donationer av Sachsenwaldtyp och liknande. Men där handlar det ju för det första om fördelningsmedel, som redan är i samhällets, statens eller kommunens ägo, och för det andra vill vi ju avskaffa dem.

När februarirevolutionen utbröt, var vi alla, beträffande våra föreställningar om revolutionära rörelsers betingelser och förlopp, fångna i de tidigare historiska erfarenheterna, framförallt från Frankrike. Det var ju den franska revolutionen, som hade dominerat hela Europas historia sedan 1789, och därifrån hade också nu signalen till den allmänna omvälvningen utgått. Det var alltså både självklart och oundvikligt, att våra föreställningar om arten och förloppet av den i Paris i februari 1848 proklamerade "sociala" revolutionen, proletariats revolution, var starkt färgade av intrycken och minnesbilderna från 1789 till 1830. Och när därtill resningen i Paris gav eko i de segerrika upproren i Wien, Milano och Berlin, när hela Europa rycktes med i rörelsen ända bort till den ryska gränsen, när sedan i juni det första stora slaget om herraväldet utkämpades mellan proletariatet och bourgeoisin i Paris, när till och med bourgeoisins klass-seger så hårt skakade denna bourgeoisin i alla länder, att den åter kastade sig i armarna på den nyss störtade monarkisk-feodala reaktionen - ja, under dessa förhållanden kunde det för oss inte råda något tvivel om att den stora, avgörande kampen hade brutit ut, och att den måste utkämpas under en enda lång och skiftande revolutionsperiod men endast kunde sluta med proletariats definitiva seger.

Efter nederlagen 1849 delade vi ingalunda de illusioner, som hystes

av den vulgärdemokrati, som grupperats partivis kring de provisoriska framtidsregeringarna. Vulgärdemokraterna räknade med en snar, en gång för alla avgörande seger för "folket" över "förtryckarna". Vi räknade med en långvarig kamp, sedan "förtryckarna" bortsopats, en kamp som skulle komma att utkämpas mellan de motsatta element, som doldes just inom detta "folk". Vulgärdemokratins väntade det nya utbrottet vilken dag som helst. Vi förklarade redan på hösten 1850, att åtminstone *första* avdelningen av den revolutionära perioden nu var avslutad, och att man inte kunde räkna med någon ny, förrän en ny ekonomisk världskris skulle bryta ut. Därför bannlystes vi också som förrädare mot revolutionen av just de personer, vilka senare nästan utan undantag slöt fred med Bismarck - i den mån denne fann det vara mödan värt.

Men historien har visat, att även vi hade fel, och den har avslöjat vår dåvarande åsikt som en illusion. Den har gått ännu längre och inte endast gjort slut på vår dåvarande villfarelse. Den har också totalt vänt upp och ned på de betingelser, under vilka proletariatet måste kämpa. 1848 års kampmetoder är idag i alla avseenden föråldrade, ett faktum, som vid detta tillfälle är värt en närmare granskning.

Alla revolutioner hittills har gått ut på att störta ett bestämt klassheravälde och ersätta det med ett annat. Men alla hittillsvarande härskande klasser har endast utgjort små minoriteter gentemot den behärskande folkmassan. Så blev då en härskande minoritet störtad, och en annan grep i dess ställe statsrodret och omformade de statliga organen efter sina syften. Det gällde varje gång den minoritet, som genom den ekonomiska utvecklingsnivån hade fått möjlighet och intresse att överta makten, och därför och endast därför slöt den behärskade majoritetsgruppen upp på den segrande minoritetens sida, eller också resignerade den inför omvälvningen. Men om vi bortser från det konkreta innehåll, som varje gång förelåg, så hade alla dessa revolutioner det gemensamt, att de alla var minoritetsrevolutioner. Till och med när majoriteten medverkande, så skedde det - medvetet eller inte - endast som medhjälpare åt en minoritet. Men därigenom - eller redan genom majoritetens passiva, motståndslösa hållning - fick minoriteten ett sken av att företräda hela folket.

Efter den första stora framgången splittrades i regel den segerrika minoriteten. Den ena hälften var nöjd med vad man hade uppnått, medan den andra ville gå längre och uppställde nya krav, som åtminstone delvis låg i den stora massans verkliga eller skenbara intresse. I enstaka fall

genomdrevs också dessa radikalare krav. Men ofta gällde detta endast för tillfället. Det moderata partiet tog åter ledningen, och den slutliga vinsten gick åter helt eller delvis förlorad. De besegrade skriade då om förräderi eller skylldede nederlaget på slumpen. Men i verkligheten låg saken mestadels till på följande sätt: Den första segrans landvinningar säkrades först i och med den andra segern, genom det radikalare partiet. När denna andra seger hade vunnits och därmed de för ögonblicket viktigaste målen var uppnådda, försvann de radikala och deras framgångar på nytt från skådeplatsen.

Alla revolutioner under nyare tiden, ända från den stora engelska revolutionen på 1600-talet, uppvisar dessa drag, som tycktes vara oskiljaktiga från varje revolutionär kamp. De föreföll att vara tillämpliga även i fråga om proletariatets strider för sin frigörelse, detta så mycket mer som just 1848 de människor lätt kunde räknas, som någorlunda begrep, åt vilket håll denna frigörelse kunde sökas. De proletära massorna var efter segern inte ens i Paris klara över vilken väg de skulle slå in på. Och ändå var rörelsen där instinktiv, spontan, omöjlig att slå ner. Var inte just detta en situation, då en revolution måste lyckas - visserligen ledd av en minoritet, men denna gång inte i minoritetens intresse utan i verklig mening i majoritetens? När de stora folkmassorna hade varit så lätta att vinna under alla längre revolutionsperioder blott och bart medelst vackra löften från de framträngande minoriteterna, skulle de då nu vara mindre påverkbara av idéer, som direkt avslöjade deras ekonomiska situation och inte var något annat än det klara, rationella uttrycket för deras av dem själva ännu inte fattade, ännu endast oklart kända behov? Visserligen hade denna massornas revolutionära stämning nästan alltid och i regel mycket snart lämnat rum för en avmattning eller rentav slagit om i sin motsats, så snart illusionen gått upp i rök och besvikelsen inträtt. Men här var det inte fråga om fagra löften utan om förverkligandet av den stora massans verkliga behov, vilka visserligen ingalunda stod klara för denna stora massa, men som snart nog måste komma att göra det i samband med det praktiska genomförandet och dess påtagliga vittnesbörd. Nu hade ju, som Marx påvisat i sin tredje artikel, den ur 1848 års "sociala" revolution uppkomna borgerliga republikens utveckling våren 1850 resulterat i en koncentration av den verkliga makten i händerna på den till på köpet monarkistsinnade storbourgeoisin. Däremot hade alla andra samhällsklasser, bönder såväl som småborgare, grupperat sig



kring proletariatet på så sätt, att inte de utan proletariatet, som hade lärt av erfarenheten, måste bli den avgörande faktorn vid och efter den gemensamma segern. Måste inte under sådana förhållanden alla utsikter föreligga, för att minoritetens revolution skulle slå över i majoritetens?

Historien har korrigerat oss och alla, som tänkte på liknande sätt. Den har klargjort, att den ekonomiska utvecklingsnivån på kontinenten då ännu inte på långt när var mogen för ett avskaffande av det kapitalistiska produktionssättet. Detta har visat sig genom den ekonomiska revolution, som efter 1848 har spritt sig över hela kontinenten och nu verkligen har skaffat storindustrin fotfäste i Frankrike, Österrike, Ungern, Polen och nyligen även Ryssland samt dessutom gjort Tyskland till ett första rangens industriland - allt detta på kapitalistisk grundval, som tydligt ännu år 1848 är mycket expansionsduglig. Men det är just denna industriella revolution, som först nu överallt har skapat klarhet i klassförhållandena. Den har avskaffat en mängd från manufakturperioden och i södra Europa t.o.m. från skråhantverket kvarlevande mellangrupper och skapat en verklig bourgeoisie och ett verkligt storindustriellt proletariat samt skjutit dem i förgrunden i den industriella utvecklingen. Men därigenom har kampen mellan dessa båda stora klasser, vilka år 1848 utanför England endast fanns i Paris och möjligen några stora industricentra, kommit att spridas över hela Europa och uppnått en våldsamt, som ännu 1848 var otänkbar. Den gången fanns de många oklara sektevangelierna med sina patentmediciner. Idag finns den enda allmänt erkända, kristallklara och beträffande kampens slutmål skarpt formulerade teori, som Marx uppställt. Den gången fanns geografiskt och nationellt skilda och skiftande, utvecklade folkmassor, vilka endast hölls ihop av känslan av gemensamma lidanden och i sin rådlöshet kastades mellan hopp och förtvivlan. Idag finns en enda stor internationell armé av socialister, som oupphörligt marscherar framåt, dagligen tillväxer i antal och utvecklas i fråga om organisation, disciplin, insikt och segervisshet. När inte ens denna proletariatets mäktiga armé ännu har nått målet, när den inte alls är i stånd att tillkämpa sig segern i ett enda stort slag utan måste långsamt rycka fram under seg kamp från ställning till ställning, så bevisar detta en gång för alla, hur omöjligt det var att år 1848 åstadkomma den sociala omvälvningen genom en enkel överrumpling.

En bourgeoisie, splittrad i två dynastiskt-monarkiska sektioner, men som dock framförallt krävde lugn och ro för sina penningaffärer - gente-

mot den ett visserligen besegrat men likväl alltjämt hotfullt proletariat, kring vilket småborgarna och bönderna mer och mer grupperade sig - det ständiga hotet om ett våldsamt utbrott, som trots allt inte erbjöd någon utsikt till en slutgiltig lösning - denna situation var liksom skapad för den tredje, skendemokratiske pretendentens, Louis Bonapartes, statskupp. Med arméns hjälp gjorde denne den 2 december 1851 slut på den spända situationen och tryggade det inre lugnet i Europas stater för att i stället lyckliggöra dem med en ny krigsperiod. Epoken med revolutioner underifrån var för tillfället avslutad. Nu följde i stället en epok med revolutioner uppifrån.

Det imperialistiska bakslaget 1851 bevisade på nytt, hur omogna den tidens proletära förväntningar var. Men det kom samtidigt att skapa de betingelser, under vilka de måste mogna. Det inre lugnet tryggade den fulla utvecklingen av det nya industriella uppsvinget. Nödvändigheten att sysselsätta armén och att leda den revolutionära strömfåran utåt gav upphov till de krig, i vilka Bonaparte under förevändning att tillämpa "nationalitetsprincipen" försökte skaffa Frankrike besittningar. Hans efterare Bismarck tillämpade samma politik för Preussens del. Han genomförde sin statskupp, sin revolution "von oben", år 1866 gentemot tyska förbundet och Österrike och i inte mindre grad gentemot den preussiska konfliktkammaren[2\*]. Men Europa var för trångt för två Bonaparter. Och så ville historiens ironi, att Bismarck störtade Bonaparte och att konung Wilhelm av Preussen inte endast återupprättade det småtyska kejsardömet utan också den franska republiken. Men det allmänna resultatet var, att i Europa - med undantag för Polen - de stora nationernas självständighet och inre enande hade blivit ett faktum. Detta skedde visserligen i relativt begränsad omfattning men ändå i sådan utsträckning, att arbetarklassens utvecklingsprocess inte längre i väsentlig grad hämmades av nationella förvecklingar. De som varit dödgrävare för 1848 års revolution, hade blivit dess testamentsexekutorer. Och bredvid dem reste sig redan hotfullt 1848 års arvtagare, proletariatet, i *Internationalen*. Efter kriget 1870-71 försvinner Bonaparte från skådeplatsen. Bismarcks mission är nu fullbordad, och han kan åter degraderas till ordinär lantjunkare. Periodens avslutning utgöres av Pariskommunen. Ett lömskt försök av Thiers att beröva det parisiska nationalgardet dess artilleri blev signalen till ett segerrikt uppror. Det visade sig på nytt, att i Paris är inte längre någon annan revolution tänkbar än en proletär

sådan. Efter segern tillföll makten helt naturligt och alldeles av sig själv arbetarklassen. Och än en gång visade det sig, hur omöjligt detta arbetarklassens maktövertagande var ännu tjugo år efter den tid, som vi skildrat i vår skrift. Å ena sidan lämnade Frankrike Paris i sticket och såg endast på, hur staden förblödde under MacMahons kulregn. Å andra sidan sönderfrättes kommunen i den meningslösa striden mellan de två partier, som sprängde den: blanquisterna (majoriteten) och proudhonisterna (minoriteten), och ingetdera av dem visste, vad som måste göras. Den seger, som man hade fått till skänks 1871, blev på så sätt lika ofruktbar som överrumplingen 1848.

Man trodde nu, att det stridbara proletariatet slutgiltigt hade gått i graven med Pariskommunen. Men det blev alldeles tvärtom: Från Pariskommunen och det fransk-tyska kriget daterar sig proletariatets väldigaste uppsving. Den totala omvälvningen i hela krigsväsendet - hela den vapenföra befolkningens enrollering i de arméer, som hädanefter måste räknas i miljoner; skjutvapen, kanoner och sprängämnen av dittills okänd verkan - gjorde å ena sidan tvärt slut på den bonapartistiska krigsperioden och tryggade den fredliga industriella utvecklingen genom att omöjliggöra varje annat krig än ett världskrig av fruktansvärd ohygglighet och med absolut oberäknelig utgång. Å andra sidan drev militärväsendet på grund av de i geometrisk progression stigande kostnaderna upp skatterna till orimliga proportioner, och på så sätt hamnade folkets fattigare klasser i armarna på socialismen. Annexionen av Elsass-Lothringen, som var den närmaste orsaken till den vetlösa kapprustningen, kunde visserligen i chauvinistisk anda hetsa den franska och den tyska bourgeoisin mot varandra, men för arbetarna i de bägge länderna blev den till ett nytt föreningsband. Och årsdagen av Pariskommunen blev det samlade proletariatets första gemensamma högtidsdag.

Kriget 1870/71 och Pariskommunens nederlag hade, som Marx förutsagt, för tillfället förskjutit den europeiska arbetarrörelsens tyngdpunkt från Frankrike till Tyskland. I Frankrike dröjde det givetvis flera år, innan man hade hämtat sig efter åderlåtningen i maj 1871. I Tyskland däremot, där industrin, som till på köpet rent drivhusmässigt befrämjades av den franska miljardvälsignelsen, utvecklades i ett allt raskare tempo, växte socialdemokratien ännu mycket snabbare och stabilare. Tack vare det stora intresse, varmed de tyska arbetarna utnyttjade den år 1866 införda allmänna rösträtten ligger partiets häpnadsväckande

frammarsch öppen för hela världen i obestridliga siffror. 1871: 102.000, 1874: 352.000, 1877: 493.000 socialdemokratiska röster. Sedan kom höga vederbörandes värdering av dessa framsteg i form av socialistlagarna. Partiet sprängdes tillfälligt, och röstsiffran sjönk år 1881 till 312.000. Men denna tillbakagång övervanns snabbt, och nu - under trycket av undantagslagarna, utan tidningspress, utan yttre organisation, utan förenings- och mötesrätt - nu först kom den snabba utbredningen på allvar. 1884: 550.000, 1887: 763.000, 1890: 1.427.000 röster. Då förklarades statens hand. Socialistlagen försvann. Det socialistiska röstetalet steg till 1.787.000, mer än en fjärdedel av samtliga avgivna röster. Regeringen och de härskande klasserna hade förbrukat alla sina möjligheter - till ingen nytta, utan framgång. De påtagliga bevis på sin vanmakt, som myndigheterna hade måst erfara, från nattväktaren till rikskanslern - och detta från de föraktade arbetarna! - dessa bevis kunde räknas i miljoner. Staten hade uttömt sina resurser, medan arbetarna just hade börjat ta sina i anspråk.

Men de tyska arbetarna hade gjort sin sak ännu en stor tjänst vid sidan av den primära, som bestod i deras blotta existens som det starkaste, bäst disciplinerade och snabbast växande partiet. De hade försett sina kamrater i alla länder med ett nytt vapen, ett av de skarpaste, genom att demonstrera för dem, hur man utnyttjar den allmänna rösträtten.

Den allmänna rösträtten hade redan länge existerat i Frankrike men hade där råkat i vanrykte genom det sätt, varpå den missbrukats av den bonapartistiska regeringen. Efter Pariskommunen fanns det inget arbetarparti, som kunde utnyttja den. Även i Spanien hade man allmän rösträtt, sedan republiken införts, men i detta land avstod alla allvarligt syftande oppositionspartier sedan gammalt från att delta i valen. Också de schweiziska erfarenheterna av den allmänna rösträtten var allt annat än uppmuntrande för ett arbetarparti. I de romanska länderna hade de revolutionära arbetarna vant sig att betrakta rösträtten som en fälla, ett instrument för regeringens bedrägeri. I Tyskland låg saken annorlunda till. Redan "Kommunistiska manifestet" hade proklamerat kampen för allmän rösträtt, för demokrati, såsom en av det stridande proletariatets främsta och viktigaste uppgifter, och Lassalle hade åter tagit upp denna punkt. När nu Bismarck såg sig nödsakad att införa rösträtten som det enda medlet att intressera folkmassorna för regeringens planer, tog våra arbetare omedelbart saken på allvar och sände August Bebel till den första



konstituerande riksdagen. Och från den dagen har de utnyttjat rösträtten på ett sätt, som för dem har lönat sig tusenfalt och därtill tjänat arbetarna i alla länder som förebild. De har, för att använda det franska marxistiska programmets ord, förvandlat rösträtten de moyen de duperie qu'il a été jusqu'ici, en instrument d'émancipation - från ett medel till bedrägeri, som den hittills varit, till ett verktyg för frigörelse. Och även om den allmänna rösträtten inte medförde någon annan vinst, än att vi kunde räkna våra styrkor vart tredje år; att den genom den regelbundet konstaterade, oväntat snabba ökningen av vårt röstetal ökade arbetarnas segervisshet i samma grad som motståndarnas skräck och på så sätt blev vårt bästa propagandamedel; att den höll oss noga underrättade om både vår egen och våra motståndarpartiers styrka och därigenom gav oss en säker måttstock för planeringen av våra aktioner och i lika hög grad skyddade oss mot obefogad tveksamhet som mot förhastad dumdristighet - även om detta vore vår enda vinst av rösträtten, så vore det redan mer än tillräckligt. Men den har gett oss mycket mer. I valagitationen har vi fått ett ojämförligt medel att komma i kontakt med folkmassorna, där de ännu står oss fjärran, att tvinga alla partier att inför allt folket försvara sina åsikter och handlingar mot våra angrepp. Dessutom har våra representanter i riksdagen fått en tribun, från vilken de kunnat tala med en helt annan auktoritet och frihet till sina motståndare i parlamentet liksom till massorna utanför än i pressen och på mötena. Vad hjälpte socialistlagen regeringen och bourgeoisin, när valagitationen och de socialistiska riksdagstalen ständigt bröt igenom den?

Men med detta framgångsrika utnyttjande av den allmänna rösträtten hade proletariatet börjat tillämpa en helt ny kampmetod, som snabbt utvecklades. Man fann, att de statliga inrättningar, i vilka bourgeoisins herravälde organiserats, ger ännu bättre angreppsmöjligheter, varigenom arbetarklassen kan bekämpa just dessa statliga inrättningar. Man deltog i valen till de enskilda lantdagarna, till de kommunala representationerna, till yrkesdomstolarna, man stred med bourgeoisin om varje post, vid vars besättande en tillräcklig del av proletariatet hade rösträtt. Och så kom bourgeoisin och regeringen i den situationen, att de betydligt mer fruktade arbetarpartiets lagliga än dess illegala aktioner, kände större fruktan för de framgångsrika valen än för framgångsrika revolutioner.

Ty även här hade kampens betingelser väsentligt förändrats. Revolutionen av den äldre modellen, gatustrider vid barrikaderna, som fram till

1848 hade varit slutligt avgörande, var nu i stor utsträckning föråldrad.

Låt oss inte skapa några illusioner i detta avseende. En verklig seger för rebellerna över militären i gatustriden, en seger som i en drabbning mellan två arméer, är något ytterligt sällsynt. Men lika sällan hade upprorsmännen syftat till något sådant. För dem gällde det närmast att göra trupperna möra genom en moralisk påverkan, som inte alls eller i obetydlig utsträckning kan tillgripas vid en strid mellan två länders krigförande arméer. Om en dylik påverkan får effekt, så sviker truppen eller tappas befälhavarna huvudet, och upproret segrar. Om den inte får effekt, så faller militärens överlägsenhet i fråga om utrustning, disciplin och skolning, enhetlig ledning och planmässig användning av stridskrafterna utslaget, även om trupperna är numerärt underlägsna. Det mesta, som upproret kan åstadkomma i fråga om taktisk aktion, är det fackmässiga uppbyggandet och försvaret av en enstaka barrikad. Ömsidigt understöd, uppsättande och användande av reserver, kort sagt den för försvaret av en stadsdel - att nu inte tala om en hel storstad - nödvändiga samverkan och växelverkan mellan de enskilda avdelningarna praktiseras endast mycket bristfälligt eller inte alls. Koncentrationen av stridskrafterna till en avgörande punkt bortfaller därmed av sig själv. Det passiva försvaret blir på så sätt den dominerande stridsmetoden. När det gäller angrepp, samlar man sig här och där, dock endast i undantagsfall, till spontana framstötter och flankangrepp, men i regel inskränker man sig till att besätta de ställningar, som övergivits av de retirerande trupperna. Härtill kommer, att militären förfogar över artilleri och har välutrustade och övade ingenjörstrupper, stridsmedel, som rebellerna i regel helt saknar. Det är alltså inte underligt, att med största hjältemod utkämpade barrikadstrider - Paris juni 1848, Wien oktober 1848, Dresden maj 1849 - slutade med upprorsmännens nederlag, så snart de angripande befälhavarna, ohämmade av politiska hänsyn, handlade enligt rent militära synpunkter, och deras soldater förblev pålitliga.

De talrika framgångar, som rebellerna hade fram till 1848, berodde på många orsaker. I Paris i juli 1830 och februari 1848 liksom i de flesta gatustrider i Spanien stod ett borgargarde mellan de upproriska och militären. Detta borgargarde gick antingen över på upprorets sida, eller också påverkade det genom sin ljumma och obeslutsamma hållning trupperna, så att dessa vacklade. Det hände till på köpet, att borgargardet överlämnade vapen åt rebellerna. Där borgargardet redan från början

uppträdde mot upproret, såsom i Paris i juni 1848, slogs revolten också ned. I Berlin 1848 segrade folket dels genom den betydande tillströmningen av nya stridskrafter natten till och på morgonen den 19 (mars), dels på grund av truppernas utmattning och dåliga förplägnad, och dels slutligen till följd av den slentrianmässiga ordergivningen. Men överallt tillkämpade man sig segern, på grund av att trupperna svek och att befälhavarna förlorade initiativförmågan eller saknade beslutanderätt.

Till och med under gatustridernas klassiska period var alltså barrikadens betydelse mer moralisk än materiell. Den var ett medel att knäcka militärens beslutsamhet. Om barrikaden höll stånd, tills detta lyckades, var segern vunnit, i annat fall var man slagen. <Detta är den huvudsynpunkt, som man måste hålla fast vid, även när man undersöker chanserna för eventuella framtida gatustrider.>[3\*]

Dessa chanser[4\*] var redan 1849 ganska dåliga. Bourgeoisin hade överallt kämpat på regeringens sida. "Bildning och förmögenhet" hylade och förplögade militären, när den ryckte ut mot de upproriska. Barrikaden hade förlorat sin trollkraft. Bakom den såg soldaten inte längre "folket" utan rebeller, uppviglare, plundrare, expropriatorer, samhällets avskum. Officerarna hade med tiden lärt sig gatustridernas taktik. De marscherade inte längre utan betäckning rakt mot det provisoriska bröstvärnets utan kringgick det över gårdstomter och genom trädgårdar och hus. Och med en smula skicklighet lyckades detta i nio fall av tio. Sedan dess har ännu mycket mer förändrats, allt till militärens fördel. Om storstäderna har blivit betydligt större, så gäller detta i ännu högre grad om arméerna. Paris och Berlin har inte blivit fyra gånger större sedan 1848, men deras garnisoner har svällt ut mer än så. Dessa garnisoner kan med järnvägarnas hjälp mer än fördubblas på 24 timmar och på 48 timmar växa ut till jättearméer. Beväpningen av dessa numerärt enormt förstärkta trupper har blivit ojämförligt mycket effektivare. År 1848: det slätborrade, framladdade slaglåsgeväret, i dag: det finkalibriga, bakladdade magasinsgewäret, som skjuter fyra gånger så långt, tio gånger så säkert och tio gånger så snabbt som det förra. Den gången: artilleriets relativt svagt verkande massiva kulor och kartescher, i dag: spränggranaterna, varav en enda är tillräcklig för att radera den bästa barrikad. På den tiden använde ingenjörstrupperna spetshackor, när en brandmur skulle genombrytas, i dag har man dynamitpatroner.

På rebellernas sida däremot har alla förutsättningar försämrats. Ett

uppror med sympatisörer inom alla befolkningsskikt lär väl knappast återkomma. I klasskampen kommer väl aldrig mer befolkningens alla mellanskikt att så mangrant grupperas kring proletariatet, att det reaktionära parti, som sluter upp kring bourgeoisin, nästan försvinner bredvid denna gruppering. Alltså kommer "folket" alltid att verka splittrat, och därmed försvinner en drivkraft, som var ytterst verksam år 1848. Om ett större antal utbildade soldater ansluter sig till de upproriska, kommer deras beväpning att bli ett svåröst problem. Vapenbutikernas jakt- och tävlingsbössor kan inte ens i närkampen mäta sig med soldaternas magasinsgewär. Dessutom är det tänkbart, att polisen redan har gjort de förstnämnda obrukbara genom att avlägsna någon del av mekanismen. Fram till 1848 kunde man av krut och bly själv tillverka den behövliga ammunitionen. Numera är patronerna olika för olika gevärstyper och liknar varandra endast i det avseendet, att de är produkter av storindustrin och alltså inte kan tillverkas för hand. De flesta gevär är alltså oanvändbara, om man inte har tillgång till den ammunition, som är speciellt avpassad för dem. Och slutligen är de efter 1848 nyuppförda kvarteren i storstäderna byggda med långa, raka, breda gator, som enkom avsedda att lätt kunna bestyrkas med artilleri- och gevärseld. Den revolutionär, som på eget bevåg utvalde de nya arbetarkvarteren i norra och östra Berlin som skådeplats för barrikadstrider, vore komplett galen. <Innebär detta, att gatustrider framdeles inte kommer att spela någon roll? Ingalunda. Det betyder bara, att betingelserna sedan 1848 har blivit betydligt ogynnsammare för civilkämparna och så mycket gynnsammare för militären. En framtida gatustrid kan alltså genomföras segerrikt, endast om detta ogynnsamma läge uppväges av andra faktorer. Den kommer därför att bli mera sällsynt i början av en stor revolution än under dess fortsatta förlopp, och revolutionen kommer att kräva större krafter för genomförandet. Men dessa kommer väl då, liksom under hela den stora franska revolutionen och den 4 september och 31 oktober 1870 i Paris, att välja det öppna angreppet i stället för den passiva barrikadtaktiken.>

Inser läsaren nu, varför de makthavande absolut vill försätta oss i ett läge, där geväret ger eld och sabeln hugger in? Varför man idag beskyller oss för feighet, därför att vi inte utan vidare vill ge oss ut på gatan, där vi på förhand är vissa om att lida nederlag? Varför man så ivrigt bönfäller oss att för en gångs skull bli kanonmat?

Herrarna har verkligen ingenting för sina böner och utmaningar. Så

dumma är vi inte. De kunde lika gärna be fienden i nästa krig, att han ställer upp sina trupper i Fredrik II:s linjeformering eller i hela divisionsskolonner à la Wagram och Waterloo och beväpnar sitt folk med flintlåsgevä. Om betingelserna för kriget mellan nationerna har ändrats, så gäller detta i lika hög grad för klasskampen. Överrumplingarnas tid är förbi, och revolutioner genomföres inte numera av små medvetna minoriteter i spetsen för stora, omedvetna massor. När det gäller en fullständig omgestaltning av samhällets organisation, måste massorna själva vara med, måste de själva redan ha fattat vad det rör sig om och vad de vågar liv och blod för.[5\*] Detta har de senaste femtio årens historia lärt oss. Men för att massorna skall förstå, vad som måste göras, krävs det långvarigt, uthålligt arbete. Det är just detta arbete, som vi nu bedriver, och detta så framgångsrikt, att motståndarna bringas till förtvivlan.

Även i de romanska länderna inser man mer och mer, att den gamla taktiken måste revideras. Överallt har man följt det tyska exemplet att utnyttja rösträtten och erövra alla tillgängliga poster, <överallt har den oförberedda revolten fått träda i bakgrunden>. I Frankrike har marken sedan mer än hundra år underminerats av revolution på revolution. Det finns i detta land inte ett enda parti, som inte har gjort sin insats i fråga om konspirationer, uppror och alla andra revolutionära aktioner. Till följd härav är regeringens armé ingalunda pålitlig och förutsättningarna för en revolutionär kupp därför betydligt gynnsammare än i Tyskland. Men även i detta Frankrike inser socialisterna alltmer, att någon varaktig seger inte är möjlig, innan de vunnit folkets stora massa för sin sak - det vill säga i detta fall bönderna. Tålmodigt propagandaarbete och parlamentarisk verksamhet har man också här kommit att betrakta som partiets närmaste uppgifter. Och framgångarna har inte uteblivit. Man har inte endast erövat en hel rad mandat i de kommunala församlingarna, utan det sitter också 50 socialister i kamrarna, och dessa har redan störtat tre av republikens regeringar och en president. I föl tilltvingade sig Belgiens arbetare rösträtt och segrade i en fjärdedel av valkretsarna. I Schweiz, Italien, Danmark, ja, t.o.m. i Bulgarien och Rumänien är socialisterna representerade i parlamenten. I Österrike är alla partier överens om att man inte längre kan vägra oss tillträde till riksrådet. Att vi skall komma in där, är säkert; man tvistar endast ännu om genom vilken dörr. Och till och med i den berömda Semskej Sobor i Ryssland, denna nationalförsamling, mot vilken den unge Nikolaus förgäves söker rida

spärr - t.o.m. där kan vi med visshet räkna med att vara representerade.

Självfallet avstår inte våra utländska kamrater från rätten att göra revolution. Rätten till revolution är ju överhuvud den enda *verkligt* "historiska rätten", den enda på vilken alla moderna stater utan undantag stöder sig - inklusive Mecklenburg, vars adelsrevolution fullbordades 1755 genom den s.k. "arvföreningen", feodalismens än i dag giltiga, ärorika dokument. Rätten till revolution är så obestridligt erkänd i det allmänna medvetandet, att t.o.m. general Boguslavski enbart ur denna folkrätt härleder den rätt till statskupp, som han gör anspråk på för sin kejsares räkning.

Men vad som än må inträffa i andra länder, så intar den tyska socialdemokratin en särställning och har därmed också åtminstone för tillfället en speciell uppgift. De två miljoner väljare, som den skickar till valurnorna, utgör jämte de unga män och kvinnor, som utan rösträtt står bakom dessa väljare, den talrikaste, mest kompakta massan, den avgörande maktfaktorn[6\*] inom den internationella proletära armén. Denna folkmassa svarar redan nu för mer än en fjärdedel av de avgivna rösterna. Och enligt vad som framgår av delvalen till riksdagen, de delstatliga lantdagsvalen, kommunalvalen och valen till yrkesdomstolarna, så ökar den oupphörligt. Dess tillväxt sker lika spontant, oavbrutet och oemotståndligt och samtidigt lika lugnt som en naturprocess. Alla regeringsingripanden mot den har visat sig fruktlösa. Redan idag kan vi räkna med 2 1/4 miljon väljare. Om denna utveckling fortsätter, kommer vi att vid sekelskiftet ha erövat större delen av samhällets mellanskikt, småborgare liksom småbönder, och ha växt ut till den avgörande maktfaktorn i landet, inför vilken alla andra makter måste böja sig, vare sig de vill eller inte. Att fortsätta denna stadiga tillväxt, tills den av sig själv växer det nuvarande[7\*] regeringssystemet över huvudet, <att inte riva upp denna dagligen i styrka tillväxande maktfaktor i förpostfaktningar utan bevara den intakt till avgörandets dag,> det är vår huvuduppgift. Och det finns bara ett medel, som tillfälligt skulle kunna hejda och till och med driva tillbaka den stadiga utvecklingen av Tysklands socialistiska stridskrafter, och det är en sammandrabbning i stor skala med militären, en åderlåtning som den i Paris 1871. I det långa loppet skulle även detta övervinnas. Att skjuta bort ett mångmiljonparti ur världen, därtill förslår inte alla magasinsgevär i både Europa och Amerika. Men den normala utvecklingen skulle bromsas, <makthopen (der Gewalthaufe) skulle kan-

ske inte stå till förfogande i ett kritiskt ögonblick,> och den avgörande striden[8\*] skulle försenas, förlängas och komma att kräva tunga offer.

Världshistoriens ironi ställer allting på huvudet. Vi, "revolutionärerna", "omstörtarna", vi är mycket framgångsrikare, när vi använder oss av lagliga medel, än när vi tillämpar olagliga metoder och omstörtningar. De samhällsbevarande partierna, som de kallar sig själva, går under på grund av det lagliga tillstånd, som de själva skapat. De utbrister förtvivlat med Odilon Barrot: la légalité nous tue (lagligheten blir vår död), medan vi socialister under detta lagliga tillstånd blir muskulösa och rödblommiga och ser ut som det eviga livet självt. Och om inte vi är så vansinniga, att vi gör dem till viljes och låter dem driva ut oss i gatustrider, så återstår för dem slutligen ingenting annat än att själva bryta sig loss ur denna för dem så ödesdigra laglighet.

Under tiden stiftar de nya lagar mot omstörtning. Och återigen har allting ställts på huvudet. Är det inte alla dessa fanatiska antiomstörtare av idag, som själva var gårdagens omstörtare? Var det vi, som framkallade inbördeskriget 1866? Var det vi, som fördrev kungen av Hannover, kurfursten av Hessen och hertigen av Nassau från deras fäderneärvda, legitima arvländer och annekterade dem? Och dessa omstörtare av det tyska förbundet och av tre härskarkronor av Guds nåde, de beklagar sig över omstörtning! Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?[9\*] Vem skulle kunna låta Bismarckdyrkarna skymfa omstörtningen?

Även om de driver igenom sina upprorslagar och skärper dem ytterligare och förvandlar hela straffrätten till en samling kautschukparagrafer, så åstadkommer de ändå inget annat än nya bevis på sin vanmakt. För att på allvar rycka socialdemokratien in på livet blir de tvungna att tillgripa helt andra åtgärder. Den socialdemokratiska omstörtningen, som för ögonblicket lever på[10\*] att den respekterar lagen, kan de hata endast genom den samhällsbevarande omstörtningen, som inte kan åstadkommas, utan att man bryter mot lagen. Herr Rössler, den preussiske byråkraten, och herr von Boguslavski, den preussiske generalen, har visat dem den enda väg, på vilken man möjligen kan komma åt arbetarna, eftersom dessa nu inte ens vill låta locka sig till gatustrider. Bryta författningen, införa diktatur, återvända till absolutismen, regis voluntas suprema lex![11\*] Alltså, endast mod, mina herrar, här duger det inte att försöka dra sig ur spelet!

Men glöm inte, att det Tyska riket, liksom alla småstater och överhu-

vud alla moderna stater, är en *produkt av fördrag*, först mellan furstarna sinsemellan, sedan mellan furstarna och folket. Om den ena parten bryter fördraget, så är hela fördraget ogiltigt, och då är inte heller den andra parten bunden. <Som Bismarck 1866 demonstrerade för oss på ett så utomordentligt sätt. Om ni alltså bryter konstitutionen, så är socialdemokratien fri och kan gentemot er göra eller underlåta, vad den vill. Men vad som sedan kommer att hända, det har vi knappast lust att i dag skriva er på näsan.>

Det är nu nästan exakt 1.600 år, sedan likaledes ett farligt omstörtningparti hemsökte det romerska riket. Det underminerade religionen och alla statens grundvalar. Det förnekade öppet, att kejsarens vilja var högsta lag. Det var fosterlandslöst och internationellt och utbreddes sig över rikets alla provinser, från Gallien till Asien, och ut över rikets gränser. Det hade länge nödgats bedriva underjordisk agitation och arbetat i hemlighet. Nu kände det sig dock sedan en längre tid tillräckligt starkt för att kunna framträda öppet. Detta omstörtningparti, vars medlemmar var kända under namnet kristianer eller kristna, var också starkt representerat i hären. Det fanns hela legioner, som var kristna. När de kommenderades att tjänstgöra som hedersvakt vid den hedniska statsskyrkans offerceremonier, drev omstörtning partiets soldater sin fräckhet så långt, att de som protest fäste sitt partis särskilda symbol - korset - på sina hjälmar. Till och med de överordnades sedvanliga kaserntrakaserier var fruktlösa. Kejsar Diocletianus kunde inte längre lugnt åse, hur ordning, lydning och disciplin undergrävdes i hans armé. Han ingrep energiskt, medan det ännu var tid. Han utfärdade en socialist-, förlåt, en kristenlag. Omstörtarnas sammankomster förbjöds. Deras samlingslokaler stängdes eller t.o.m. revs ner. De kristna symbolerna, korsen etc., blev förbjudna - alldeles som de röda näsdukarna i våra dagars Sachsen. De kristna förklarades olämpliga att bekläda statliga ämbeten; de fick inte ens bli underbefäl. Eftersom man på den tiden inte hade domare, som var så skickliga att ta "hänsyn till person", som herr von Köllers revoltförordning förutsätter, så förbjöd man helt enkelt de kristna att försvara sina rättigheter inför domstol. Men även denna undantagslag blev verkningslös. De kristna rev helt fräckt ner den från murarna, ja, de lär t.o.m. ha satt eld på kejsarens palats i Nikomedia under hans vistelse där. Då hämnades hans majestät genom den stora förföljelsen mot de kristna år 303 e.Kr. Det blev den sista i sitt slag. Och den fick till effekt, att

armén sjuutton år senare till övervägande delen bestod av kristna, och att nästkommande självhärskare över det romerska imperiet, Konstantin, av påven kallad "den store", proklamerade kristendomen som romersk statsreligion.tatus.

### Noter:

[1] Karl Marx arbete "Klasstriderna i Frankrike 1848-1850" publicerades som artikelserie i den tidskrift, som Marx vid denna tid utgav: "Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue". I dessa artiklar förklarar Marx en hel period i den franska historien utifrån den historiska materialismens ståndpunkt och formulerar de viktigaste riktlinjerna för proletariatets revolutionära taktik. Den ursprungliga arbetsplanen förutsåg fyra artiklar: "Juniederlaget 1848", "Den 13 juni 1849", "Återverkningar på kontinenten av den 13 juni" och "Den nuvarande situationen i England". Endast de tre första artiklarna publicerades dock i första, andra och tredje häftet av tidskriften. Det inflytande som händelserna i Paris i juni 1849 hade på läget i de övriga västeuropeiska länderna belystes i andra bidrag, särskilt i "Revue", vilka Marx och Engels författade gemensamt för häftena nummer 2, 4 och 5/6. År 1895 utgav Engels dessa artiklar av Marx på nytt under den allmänt kända titeln "Klasstriderna i Frankrike 1848-1850". Han försåg då de tre artiklarna, som utkommit i "Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue", med rubrikerna "Från februari till juni 1848", "Från juni 1848 till 13 juni 1849" och "Från 13 juni 1849 till 10 mars 1850". Som fjärde kapitel tillfogade han de avsnitt om Frankrike som hade ingått i "Revue, Mai bis Oktober 1850". Om detta skriver han till Richard Fisher den 13 februari 1895, att det fjärde kapitlet tjänar till att "fullborda arbetet i allt väsentligt utan att broschyren kommer att få en fragmentarisk karaktär". I den föreliggande utgåvan står först den av Marx, sedan den av Engels 1895 givna överskriften. Engels försåg nyutgåvan från 1895 med en inledning, som här föreligger i sitt ursprungliga skick.

[1a] Upproret i Paris den 5 och 6 juni 1832 hade förberetts av det republikanska partiets vänstra flygel och de revolutionära hemliga sällskapen, bland dem "Folkvännerna"; general Lamarques begravning (han hade stått i opposition till Louis Philippe) utlöste upproret. De arbetare som deltog i detta, reste flera barrikader och försvarade sig med stor tapperhet.

Arbetarupproret i Lyon i april 1834 under ledning av det republikanska hemliga "Sällskapet för mänskliga och medborgerliga rättigheter", var en av det franska proletariatets första massresningar. Upproret, vilket understöddes av republikaner i några andra städer, särskilt i Paris, blev grymt undertryckt.

Upproret i Paris den 12 maj 1839, i vilket de revolutionära arbetarna åter spelade huvudrollen, förbereddes av det republikanskt-socialistiska hemliga sällskapet "Årstiderna" under ledning av Auguste Blanqui och Armand Barbès; det slogs ned av militär och nationalgarde.

[2] Robert Macaire, en durkdriven affärsman och svindlare i Antiers och Lemaîtres komedi "Robert och Bertram". Macaire framställdes av den berömde franske skådespelaren Frédéric Lemaître och förevigades i karikatyrer av Honoré Daumier. Typen Robert Macaire var en bitande satir över den härskande finansaristokratin under julimonarkin.

[3] de schweiziska kantonerna. Sju ekonomiskt efterblivna katolska kantoner hade år 1843 bildat ett separatförbund. Dess mål var att bekämpa den fortskridande borgerliga omgestaltningen i Schweiz och att försvara kyrkans privilegier tillsammans med jesuiterna. Den schweiziska förbundsagen beslutade i juli 1847 att detta separatförbund skulle upplösas. Med detta beslut som förevändning startade separatförbundet i början av november militära aktioner mot de övriga kantonerna. Den 23 november 1847 blev separatförbundets armé slagen av förbundsregeringens trupper. Guizot understödde Österrikes och Preussens försök att blanda sig i de schweiziska angelägenheterna till fördel för separatförbundet.

[4] Buzançais (departementet l'Indre) överföll i januari 1847 svältande arbetare och invånare från de omkringliggande byarna spekulanternas sädesmagasin, det kom därvid till blodiga sammanstötningar mellan befolkningen och truppavdelningarna. Händelserna i B. följdes av ohyggliga repressalier från regeringen: tre deltagare dömdes den 4 maj 1847 till döden och många andra till tvångsarbete och tukthus. Dödsdomarna verkställdes trots protester från den franska allmänheten.

[5] "Le National" - fransk dagstidning, som utkom i Paris från 1830 till 1851. Den omkring denna tidning grupperade politiska riktningen förenade sig moderata borgerliga republikaner; på 40-talet stödde den sig på industribourgeoisin och var förenad med den genom en del liberala intellektuella. I den provisoriska regeringen från 1848 företrädde denna politiska gruppering framför allt av Marrast, Bastide och Garnier-Pagés.

[6] "La Gazette de France" - fransk dagstidning, som utkom i Paris sedan 1631. Nedlagd 1914. På 1840-talet var den organ för legitimisterna, anhängarna av en restauration av bourbondynastin.

[7] Under den provisoriska regeringens första dagar förhandlade man om nationalflagga för den franska republiken. De revolutionära arbetarna i Paris begärde att den röda fanan, som hade hissats i arbetarförstäderna kring Paris under juniupproret 1832, skulle förklaras som nationalflagga. Bourgeoisirepresentanterna höll på trikoloren, den blåvit-röda flagga, som i den borgerliga revolutionen i slutet av 1700-talet och under Napoleon I var Frankrikes flagga. Arbetarnas representanter måste samtycka till att trikoloren förklarades vara Frankrikes nationalflagga. Men en röd rosett skulle fästas på flaggstången.

[8] "Le Moniteur universel" - fransk dagstidning, som utkom under detta namn från 1789 till 1868. Åren 1799-1814 och 1816-1868 var den officiellt regeringsorgan. I "Moniteur universel" bekantgjordes i fastställd ordning regeringskungörelser, parlamentsrap-



porter och annat offentligt material. => =>

[9] Förklaring av Lamartine i deputeradekammaren den 24 februari 1848, offentliggjord i "Le Moniteur universel" nummer 56 från den 25 februari 1848.

[10] Jacques le bonhomme - Jakob dumbom - var den franska lantadelns föraktfulla öknamn på bonden.

[11] oktrojerade miljarderna - det handlar om ett belopp, som av den franska kungamakten anvisades åt aristokraterna såsom kompensation för den egendom, som hade konfiskerats under 1789 års borgerliga revolution.

# Rosa Luxemburg

## Socialdemokrati och parlamentarism

### 1904

|

Riksdagen har åter sammanträtt under mycket betecknande omständigheter. Å ena sidan nya, fräcka utfall från den reaktionära pressen - av samma kaliber som i "Die Post" - mot den allmänna rösträtten, å andra sidan tydliga tecken på "parlamentströtthet" hos de borgerliga kretsarna. Därtill kommer regeringens tydliga försök att skjuta upp riksdagens sammankallande till kort före julferierna - allt som allt en krass bild av det *snabba förfallet av det viktigaste tyska parlamentet* och dess politiska betydelse. Det står nu helt klart, att riksdagen sammanträder huvudsakligen för att godkänna budgeten, en ny arméproposition, nya krediter till det afrikanska kolonialkriget,[1] samt de oundvikliga nya kraven från marinen och de handelsavtal, som lurar i bakgrunden - alltsammans färdiga fakta, resultat av *utomparlamentariska* politiska faktorer, inför vilka man ställer riksdagen, för att den som en automatisk jäsägaremaskin skall bestrida kostnaderna för denna utomparlamentariska politik. I hur hög grad borgerskapet med fullt *medvetande* och total underkastelse accepterar parlamentets ynkliga roll framgår av en klassisk anmärkning i en vänsterliberal Berlintidning. Inför de otroliga militära kraven på en ökning av styrkan med mer än 10 000 man, vilket skulle kosta 74 miljoner mark under de närmaste fem åren, och inför det vanliga hotet om att annars återinföra den treåriga värnplikten, med vilket man viftar regeringen i ansiktet som om det vore en pistol, säger denna tidning med



en stilla suck: Eftersom folkrepresentationen inte kan önska detta (den treåriga värnplikten), "kan man väl redan anse armépropositionen som antagen". Och denna liberalismens heroiska profetia kommer naturligtvis att stämma lika bra som den beräkning, som utgår från att den borgerliga riksdagsmajoriteten helt skändligt kommer att sälja sig.

I den tyska riksdagens öde ser vi ett viktigt stycke av hela den borgerliga parlamentarismens historia. Det ligger nämligen i arbetarklassens intresse att ha en klar uppfattning om de inre tendenserna och sammanhangen hos denna parlamentarism.

Det är en historiskt förklarlig, ja t.o.m. nödvändig illusion från det kämpande och ändå mer från det segerrika borgerskapets sida, att dess parlament utgör samhällslivets centrala punkt och världshistoriens drivkraft. Detta är en uppfattning, som osökt leder fram till denna präktiga "parlamentariska kretinism", vilken för ordsvallet från ett par hundra riksdagsmän i en lagstiftningskammare glömmet bort de världshistoriska jättekrafter, som, totalt obekymrade om parlamentets lagstiftande, verkar därute i samhällsutvecklingens brännpunkt. Det är emellertid just dessa blinda, elementära krafters roll i den sociala utvecklingen, en roll, som också de borgerliga klasserna omedvetet och oavsiktligt spelar med i, vilken ständigt undergräver inte bara den borgerliga parlamentarismens inbillade betydelse, utan även den verkliga betydelse den kan ha.

Det är nämligen de tvåfaldiga verkningarna från den *internationella* och den *inrikespolitiska* utvecklingen, som leder fram till de borgerliga parlamentens förfall - och ingenstans kan man studera denna effekt bättre än i den tyska riksdagens öde. Det är framför allt den under det senaste decenniet allt mäktigare världspolitik, som river med sig de kapitalistiska ländernas hela ekonomiska och sociala liv i en virvel av oöverskådliga, okontrollerbara internationella influenser, konflikter och omdaningar, i vilken de borgerliga parlamenten vanmäktigt driver hit och dit likt plankor på ett stormigt hav. Men dessutom tjänar det kapitalistiska samhällets inre klass- och partiutveckling till att förbereda och bearbeta det borgerliga parlamentet för denna foglighet och hjälplöshet inför de *världspolitiska* bränningarnas sug, inför militarism, marinism och kolonialpolitik.

Långt ifrån att vara den absoluta produkten av en demokratisk utveckling, av människoslåktets framåtskridande eller något annat lika vackert, är parlamentarismen i stället den bestämda *historiska formen för*

*bourgeoisins klassherravälde* och - vilket bara är den andra sidan av detta herravälde - *för bourgeoisins kamp mot feodalismen*. Den borgerliga parlamentarismen är levande endast så länge kampen mellan bourgeoisin och feodalismen varar. När den livgivande elden från denna kamp slocknar, förlorar parlamentarismen från borgerlig synpunkt sett sitt historiska ändamål. Men sedan ungefär ett kvartssekel tillbaka går den allmänna tendensen i de kapitalistiska ländernas utveckling ut på en *kompromiss mellan bourgeoisin och feodalism*. Utplånandet av skillnaderna mellan whigs och Tories[2] i England, och mellan republikaner och klerikal-monarkistisk adel i Frankrike är yttringar och produkter av denna kompromiss. I Tyskland stod kompromissen fadder åt borgarnas klassemancipation, den kvävde t.o.m. dess utgångspunkt - marsrevolutionen - och gav redan från början den tyska parlamentarismen den förkrympta formen hos ett missfoster, som ständigt svävar mellan liv och död. Författningsskonflikten i Preussen[3] var det sista upplammandet av det tyska borgerskapets klasskamp mot den feodala monarkin. Sedan dess följer parlamentarismen följande principer: folkrepresentationens politiska överensstämmelse med regeringsmakten regleras inte så som i England, Frankrike, Italien eller Förenade Staterna, där regeringen hämtas ur det parti, som har parlamentsmajoritet, utan på ett rakt motsatt sätt, vilket helt motsvarar den tysk-preussiska specialmisären: varje borgerligt parti, som får makten i riksdagen, blir eo ipso (just därigenom) regeringsparti, d.v.s. den feodala reaktionens verktyg. Se t.ex. på nationalliberalernas och centrumpartiets öde. Den sålunda fulländade kompromissen mellan feodalism och borgerskap, vilken från historisk synpunkt sett har gjort hela parlamentarismen till ett rudiment, ett funktionsodugligt organ, har med tvingande logik också givit upphov till alla nu iögonfallande tecken på parlamentariskt förfall. Så länge klasskonflikten mellan borgerskap och feodalmonarki pågick, var den öppna partistriden i parlamentet det naturliga uttrycket härför. Däremot är borgerliga partistrider i parlamentet mot bakgrunden av en fulländad kompromiss helt onyttiga. Intressekonflikter mellan olika grupperingar inom den borgerligt-feodala reaktionen löses inte längre genom kraftprov i parlamentet, utan genom *kohandel* bakom dess kulisser. Av de borgerliga, öppna parlamentsstriderna finns det inte längre kvar några *klass-* eller *partikonflikter*, utan på sin höjd, i efterblivna länder som t.ex. Österrike, nationalitetsgräl, d.v.s. *kotterigräl* vars mest adekvata parlamentariska form

är slagsmålet, skandalen.

Med de borgerliga partistridernas utdöende försvinner också deras naturliga organ: de markanta parlamentspersonligheterna, de stora talarna och de stora talen. Talarstriden som parlamentariskt medel är endast meningsfull för ett stridande parti, som söker folkets gunst. Tal i parlamentet är till sitt väsen *alltid* tal "ut genom fönstret". Om man betraktar kohandeln i kulissen som det normala sättet att lösa konflikter på den borgerligt-feodala kompromissens grundval, så är talarstrider inte bara meningslösa, utan direkt otjänliga. Därav kommer sig också de borgerliga partiernas vrede över "det myckna talandet" i riksdagen, därav den förlamande känslan av meningslöshet, som ligger som ett järntäcke över de borgerliga partiernas talkampanjer och förvandlar riksdagen till en dödligt andefattig öken.

Och slutligen har den borgerligt-feodala kompromissen även ifrågasatt parlamentarismens hörnsten - *den allmänna rösträtten*. Den var från borgerlig synpunkt sett endast berättigad som ett vapen i kampen mellan de två stora fraktionerna av besuttna klasser. Den var nödvändig för bourgeoisin, då den ville elda "folket" till kamp mot feodalismen. Den var nödvändig för feodalismen, då den ville mobilisera landsbygden mot industristaden. Sedan konflikten löpt ut i en kompromiss, och sedan de båda provostenarna, stad och land, i stället för att bilda liberala och agrara trupper bildat något annat - *socialdemokratin* - är den allmänna rösträtten från de borgerligt-feodala härskarintressenas synvinkel sett nonsens.

Så har alltså den borgerliga parlamentarismen genomlöpt sin historiska utvecklingscykel och nått fram till självförnekelsen. Men som orsak till och samtidigt som följd av detta bourgeoisins öde har socialdemokratien fått fast fot i landet och *i parlamentet*. Om parlamentarismen har förlorat sitt innehåll för det kapitalistiska samhället, så är den nu i stället ett av de mäktigaste och oumbärligaste kampmedlen för den uppåtsträvande arbetarklassen. En av socialdemokratiens viktigaste uppgifter är att rädda parlamentarismen från bourgeoisin och mot bourgeoisin.

En sålunda formulerad uppgift förefaller som en motsägelse. Men, säger Hegel, "*det är motsägelsen som leder vidare*". Socialdemokratiens motsägelsefyllda uppgift inför den borgerliga parlamentarismen är uppgiften att skydda och stödja denna sönderfallande ruin av borgerligt-demokratisk härlighet på ett sådant sätt, att den påskyndar hela den

borgerliga samhällsordningens undergång och samtidigt det socialistiska proletariats maktövertagande.?

## II

Inom våra led stöter man ofta på uppfattningen, att en osminkad redogörelse för den borgerliga parlamentarismens inre förfall och en öppen, skarp kritik av parlamentarismen skulle vara ett politiskt vågspel, eftersom man därigenom kunde ge folket en felaktig uppfattning om parlamentarismens värde och sålunda underlätta reaktionens försök att underminera den allmänna rösträtten.

Den som är förbunden och förtrogen med socialdemokratiens tankvärld inser genast det felaktiga i sådana hänsynstaganden. Man kan aldrig tjäna socialdemokratins, eller någon demokratis, verkliga intressen genom att hemlighålla de faktiska förhållandena för folket. Diplomatiska finter kanske kan vara bra då små borgerliga kottierier vill göra sluga parlamentariska schackdrag. Socialdemokratins stora, världshistoriska rörelse känner inga andra medel än hänsynslös öppenhet och uppriktighet gentemot den stora massan. Socialdemokratins innersta väsen, dess historiska kallelse, är ju just att bibringa proletariatet ett klart medvetande om de sociala och politiska drivfjädrarna för den borgerliga utvecklingen, både i stora drag och i alla detaljer.

Särskilt i fråga om parlamentarismen är det nödvändigt att ha en så klar uppfattning som möjligt om orsakerna till dess förfall, orsaker som med benhård logik följer av den borgerliga utvecklingen, om man skall kunna varna det klassmedvetna proletariatet för den farliga missuppfattningen, att man genom att mildra och avtrubba den socialdemokratiska klasskampen på konstlad väg skulle kunna hålla den borgerliga demokratin och oppositionen i parlamentet vid liv.

De yttersta konsekvenserna av att tillgripa *denna* taktik för att rädda parlamentarismen upplever vi just nu i Frankrike i Jaurès' ministeriella taktik. Den bygger på ett tvåfaldigt trick. För det första på tricket att i arbetarkretsar sprida överdrivna förhoppningar och illusioner om de positiva resultat, arbetarna kan vänta sig av parlamentet. Det borgerliga parlamentet prisas inte bara som det utkorade verktyget att uppnå socialt framåtskridande och rättvisa, nivåhöjning för arbetarklassen, fred i världen och dylika underverk; utan man gör den till och med till det utkorade medlet att förverkliga socialismens slutmål. På detta sätt kon-

centreras arbetarklassens alla förväntningar, all dess strävan och hela dess uppmärksamhet på parlamentet.

Det andra tricket består i att inom själva parlamentet inrikta de socialistiska ministrarnas hela verksamhet på att ge makten åt den sorgligt döda resten av borgerlig demokrati och att hålla den vid liv. För att nå dessa ändamål förnekar man helt klassmotsättningarna mellan proletär politik och borgerligdemokratisk politik, man avstår från socialistisk opposition, och till sist uppträder Jaurès' socialister i sin parlamentstaktik som borgerliga demokrater av renaste vatten. Endast genom sin socialistiska stämpel och - genom större måttfullhet skiljer sig dessa förklädda demokrater från de verkliga demokraterna.

Det är knappast möjligt att åstadkomma mer självförnekelse eller flera avsteg från socialismen att offra på den borgerliga parlamentarismens altare. Och vad blir resultatet?

Jaurès-taktikens ödesdigra effekt på det franska proletarietets klassrörelse: arbetarorganisationernas upplösning, begreppsförvirringen, demoraliseringen hos de socialistiska parlamentsmedlemmarna, är allmänt känd. Men det är inte detta vi vill peka på här, utan den skildrade taktikens konsekvenser för själva *parlamentarismen*. Och de konsekvenserna är ytterst fatala. De borgerliga demokraterna, republikanerna och "radikalerna" har långt ifrån visat någon ökad styrka eller ungdomlighet i sin politik, och vad mera är, de har förlorat all aktning och respekt för socialismen, vilken tidigare åtminstone var till acceptabelt stöd. Men vida farligare är ändå ett annat symptom, som uppträtt först på sistone, nämligen *de franska arbetarnas tilltagande besvikelse över parlamentarismen*. De överdrivna illusioner, som Jaurès' fraspolitik framkallat hos proletariet, måste ju helt naturligt åtföljas av ett kraftigt bakslag, och detta har faktiskt inte bara lett till att en stor del av de franska arbetarna inte längre vill höra talas om jaurèsismen, utan även till att de nu struntar i parlamentet och i politiken över huvud taget.

Helt nyligen framträdde det annars så kloka och nyttiga organet för den unga franska marxismen, "Mouvement Socialiste", med en överraskande artikelserie, i vilken man predikar för arbetarna, att de skall ta avstånd från parlamentarismen och i stället ägna sig åt ren fackföreningsverksamhet, och påstår, att den "sanna revolutionismen" består i en rent ekonomisk kamp. Samtidigt kom en annan socialistisk tidning i landsorten, "Travailleur de l'Yonne" med en ändå originellare idé, då den

förklarade, att proletarietets aktion för parlamentarismen är helt ofruktbar och leder till korrupktion, varför man helst borde avstå från att välja socialistiska riksdagsmän och endast sända t.ex. borgerliga radikaler till parlamentet.

Detta är alltså de vackra frukterna av Jaurès' aktion för att rädda parlamentarismen: en tilltagande avsky hos folket för varje slag av parlamentsaktion, och en draging till *anarkismen*: den största reella faran för parlamentets och för hela republikens existens.

I Tyskland är det under nuvarande omständigheter otänkbart, att socialismens praxis skulle kunna avvika så mycket från klasskampens principer. Men de yttersta konsekvenser, till vilka taktiken i Frankrike har lett, kan tjäna som tydlig varning till hela den internationella arbetarrörelsen, så att den inte söker fullgöra sin uppgift att skydda den vacklande borgerliga parlamentarismen med sådana metoder. Den rätta metoden är inte att nedtysta eller ge avkall på proletarietets klasskamp, utan tvärtom att betona och utveckla den så långt som möjligt, både i och utanför parlamentet. För detta ändamål måste proletarietets *utomparlamentariska aktion* förstärkas, och våra riksdagsmäns aktion i parlamentet måste gestaltas på ett visst sätt.

I direkt motsats till Jaurès-taktikens felaktiga uppfattning skyddar man parlamentets grundvalar bäst och säkrast genom att välja en taktik, som passar inte bara inom parlamentet utan också för en direkt aktion från arbetarnas sida. Hotet mot den allmänna rösträtten blir mindre, om vi kan göra klart för de härskande klasserna, att socialdemokratins egentliga makt inte beror av riksdagsmännens förehavanden i parlamentet, utan att den är förankrad i hela folket, "på gator och torg", och att socialdemokratin i nödfall både vill och kan mobilisera folket till ett direkt försvar av de politiska rättigheterna. Därmed menar vi inte, att det räcker med att t.ex. ha en generalstrejk i bakfickan som ett undermedel mot alla politikens eventualiteter. Den politiska generalstrejken är förvisso en av de viktigaste yttringarna av en massaktion inom proletariet, och den tyska arbetarklassen måste vänja sig vid att utan högmod och utan förutfattade doktrinära meningar betrakta detta medel, som hittills endast kommit till användning i romanska länder, som en effektiv kampmetod, vilken skulle kunna vara värd ett försök också i Tyskland. Det är emellertid ojämförligt mycket viktigare, att vi utformar vår agitation och vår press så, att proletariet allt mera hänvisas till egna aktioner och inte

betraktar striderna i parlamentet som det politiska livets medelpunkt.

Intimt förknippad härmed är själva *taktiken i riksdagen*. Man måste ha klart för sig, att våra riksdagsmäns lysande kampanjer och deras framträdande roll vid varje riksdagssession ju är ett resultat av den totala avsaknaden av en värdig borgerlig demokrati och opposition. Gentemot den reaktionära majoriteten vinner socialdemokratien lätt, eftersom den är den enda konsekventa och tillförlitliga representanten för det allmänna välståndets och det allmänna framåtskridandets intressen.

Men denna egendomliga situation medför också för den socialdemokratiska fraktionen uppgiften att inte bara uppträda som representant för ett *oppositionellt parti*, utan också som representant för en *revolutionär klass*. Med andra ord: fraktionen får i uppgift icke blott att kritisera de härskande klassernas politik ur folkintressenas, d.v.s. hela det bestående samhällets synvinkel, utan även att ständigt konfrontera de härskande klasserna med det socialistiska samhällsidealet, vilket är förmer än den mest framstegsvänliga borgerliga politik. Och om folket nu vid varje riksdagsdebatt kan bli fullständigt övertygat om att förhållandena i dagens samhälle skulle te sig betydligt klokare, mera framstegsvänliga och ekonomiskt fördelaktigare, om socialdemokratins önskemål och förslag beaktades, så bör man i framtidens riksdagsdebatter så mycket eftertryckligare övertyga dem om att det är nödvändigt att störta hela denna samhällsordning för att socialismen skall kunna förverkligas.

I det senaste numret av "Sozialistische Monatshefte" skriver en av de italienska opportunistledarna, *Bissolati*, i en artikel om de italienska valen bl.a. följande mening: "Enligt min åsikt är det ett bevis för det politiska livets efterblivenhet, att de respektive partiernas kamp fortfarande gäller principfrågor. Man borde i stället kämpa om verkliga, dagsaktuella frågor, och låta grundprinciperna komma till uttryck i dem." Givetvis vänder detta typiska opportunist-resonemang upp och ned på sanningen. I och med att socialdemokratien utvecklas och blir starkare, blir det allt nödvändigare, att den just i parlamentet inte begraver sig i dagsaktuella frågor och endast bedriver opposition, utan att den i stället kraftigt understryker sina "grundprinciper": *kampen för proletariats maktövertagande, vilket skall leda till den socialistiska omvälvningen*.

Ju kraftigare riksdagen genljuder av socialdemokratins friska, storartade agitation för sina minimikrav och för sina socialistiska slutmål, i krass motsättning till de borgerliga partiernas trivialt nyktra ton och

platta beskäftighet, desto mer kommer riksdagen att stiga i folkmassornas aktning. Desto större blir då också garantin för att folkmassorna inte stillatigande kommer att finna sig i reaktionens försök att rycka från dem denna plattform eller deras allmänna rösträtt.

#### Noter:

[1] Här avses kriget mot herererna i det förut tyska Sydvästra Afrika, vilka år 1904 gjorde uppror mot det tyska kolonialherraväldet och led ett blodigt nederlag.

[2] Whigs = det engelska bourgeoisiparti, som uppstod under Stuartarnas tid (1678), och ur vilket dagens Liberala Parti utvecklats. Tories = de stora och medelstora godsägarnas parti. Sedan omkring år 1830 kallas partiet för Konservativa partiet.

[3] Författningsskonflikten i Preussen pågick åren 1862-1866 och framkallades genom att liberalerna, som hade majoriteten i deputeradekammaren, var emot en utvidgning av armén och för en noggrannare kontroll av budgeten. För att lösa denna konflikt inkallade den preussiske kungen Bismarck som ledare för den preussiska regeringen. Bismarck stred visserligen ytterst hårt mot bourgeoisins parlamentariska krav, men genomdrev deras nationella krav och åstadkom därigenom, att konflikten löste sig.

# Rosa Luxemburg Nationalförsamling eller rådsregering? 1918

Så lyder den andra punkten på dagordningen vid arbetar- och soldatrådens riksförsamling, och så lyder i verkligheten revolutionens kardinalfråga för ögonblicket. Antingen nationalförsamling eller hela makten åt arbetar- och soldatråden, råden, antingen avkall på socialismen eller en ytterst hård klasskamp med hela proletariatet rustat mot bourgeoisin: det är dilemmat.

I sanning en idyllisk plan: att vilja förverkliga socialismen på parlamentarisk väg, genom ett enkelt majoritetsbeslut! Synd bara, att denna himmelsblå fantasi från drömmarnas luftslott inte ens räknar med erfarenheterna från de borgerliga revolutionerna, för att inte tala om den proletära revolutionens egenart.

Hur var det nu i England? Där stod den borgerliga parlamentarismens vagger, där utvecklades parlamentarismen tidigast och mest fullständigt. Då det år 1649 var dags för den första moderna borgerliga revolutionen, kunde det engelska parlamentet blicka tillbaka på en mer än trehundraårig historia. Och parlamentet blev också från första stund revolutionens medelpunkt, dess bålverk och dess högkvarter. Det berömda Långa parlamentet, som inom sig utkämpade alla den engelska revolutionens faser från det första kivet mellan oppositionen och kungamakten fram till processen mot och avrättningen av Karl Stuart, detta parlament var ett oöverträffligt, smidigt verktyg i händerna på den uppåtsträvande bourgeoisin.

Och hur gick det? Detta samma parlament måste skapa en särskild "parlamentshär", som drog i fält anförd av särskilt valda parlamentsgeneraler, för att under ett långt, utdraget, blodigt inbördeskrig slå feodalismens här av kungatrogna "kavaljerer". Det var inte debatterna i Westminster Abbey som avgjorde revolutionens öde, fastän dess andliga centrum fanns där, utan i stället slagfälten vid Marstonmoor och Naseby, inte de lysande talen i parlamentet, utan böndernas kavalleri och Cromwells "järnsidor". Och revolutionens utveckling ledde från parlament och genom inbördeskrig, till två våldsamma "utrensningar" i parlamentet och slutligen till Cromwells diktatur.

Och i Frankrike? Det var där nationalförsamlingens idé såg dagen. Det var en genialisk, världshistorisk ingivelse av klassinstinkten som fick Mirabeau och de andra att år 1789 deklarerat: de dittills alltid åtskilda tre stånden, adel, präster, och "det tredje ståndet", måste från och med nu sammanträda *tillsammans*, som en nationalförsamling. Just genom ständernas gemensamma sammanträdande blev nämligen nationalförsamlingen ett verktyg för den borgerliga klasskampen. Tillsammans med starka minoriteter ur de båda högre stånden hade "tredje ståndet", d.v.s. det revolutionära borgerskapet, från början en kompakt majoritet i nationalförsamlingen.

Och hur såg återigen resultatet ut? Vendée, emigration, förräderi från generalernas sida, konspiration bland prästerskapet, uppror i femtio departement, koalitionskrig i det feodala Europa och slutligen, som enda utväg att säkra revolutionens seger: diktaturen, som sedan urartade till ett skräckregemente! Så litet dög parlamentsmajoriteten till, då det gällde att utkämpa *borgerliga* revolutioner. Och vad är motsättningen mellan bourgeoisin och feodalism jämförd med den gapande avgrund, som nu öppnat sig mellan arbete och kapital! Vad är klassmedvetandet hos de båda läger av stridande, som år 1649 eller 1789 bekämpade varandra, mot det dödliga, outrotliga hat, som i dag flammar mellan proletariatet och kapitalistklassen! Det var inte utan orsak som *Karl Marx* riktade sin vetenskapliga strålkastare mot de dolda drivfjädrarna i det borgerliga samhällets ekonomiska och politiska maskineri. Det var inte utan orsak som han in i minsta detalj belyste det borgerliga samhällets handlingar och attityder och klargjorde det grundläggande faktum, att samhället likt en vampyr livnär sig på proletariatets blod.

Det var inte utan orsak som August Bebel i slutet av sitt berömda tal



på partikongressen i Dresden utropade: "Jag är och förblir en dödsfiende till det borgerliga samhället!"

Detta är den sista stora kampen, i vilken det gäller utsugningens vara eller icke-vara, en vändpunkt i mänsklighetens historia, en kamp, i vilken det inte finns plats för undanflykter, kompromisser eller nåd.

Och denna sista kamp, som med sina stora uppgifter överträffar alla tidigare kamper, skall lyckas med vad ingen klasskamp, ingen revolution någonsin lyckats med: att förvandla striden på liv och död mellan två världar till det milda suset från talstrider i parlamentet och till enkla majoritetsbeslut!

Även parlamentarismen utgjorde ett slagfält för proletariats klasskamp, så länge det borgerliga samhällets lugna vardag varade: den var den tribun, på vilken massorna kunde samlas kring socialismens fana och skolas för kampen. I dag befinner vi oss mitt i proletariats revolution, och i dag gäller det att sätta yxan till själva roten av den kapitalistiska utsugningen. Den borgerliga parlamentarismen har förverkligat sin rätt att leva, liksom det borgerliga klassamhälle, som är dess främsta mål. Nu träder klasskampen i naken, osminkad gestalt in på arenan. Kapital och arbete har inget mer att säga varandra, de kan endast mötas i en järnhård brottning för att avgöra slutkampen: vilken av de båda som skall kastas till marken.

I dag mer än någonsin gäller Lassalles ord: den revolutionära handlingen är alltid att *ge uttryck åt det, som pågår i samhället*. Och det, som pågår är: här arbete - där kapital! Inget hycklande med förhandlingar i godo, när det gäller liv eller död, inga gemensamma segrar, när det bara finns vår sida och den andra sidan. Klart, öppet, ärligt, och starkt i sin klarhet och ärlighet, måste proletariats, *konstituerat som klass*, ta hela den politiska makten i sina händer.

"Politiskt likaberättigande, demokrati" sjöng det borgerliga klassherraväldets små och stora profeter för oss i årtionden.

Och "politiskt likaberättigande, demokrati!" härmar nu likt ett eko av bourgeoisins hantlangare, Scheidemann och kompani.

Ja, det är just detta vi skall förverkliga. Ty ordet "politiskt likaberättigande" blir kött först i det ögonblick, då den ekonomiska utsugningen är totalt utrotad. Och "demokratin" - folkherraväldet börjar först när det arbetande folket övertar den politiska makten.

Det gäller att mot bakgrunden av historiska fakta kritisera de ord,

som de borgerliga klasserna missbrukat i hundrafemtio år. Det gäller att för första gången göra orden "Liberté, Egalité, Fraternité", proklamerade av de franska borgarna år 1789, till sanning - genom att avskaffa borgerskapets klassherravälde. Och första akten i denna räddningsaktion är, att inför hela världen och inför världshistoriens sekler högt uttala: Det som hittills kallats för likaberättigande och demokrati, alltså parlament, nationalförsamling, lika röstsedlar, var lögn och bedrägeri! Hela makten åt de arbetande massorna, som ett revolutionärt vapen att krossa kapitalismen med - endast det är sant likaberättigande, endast det är verklig demokrati!



# V.I. Lenin

## Reformisternas plattform och de revolutionära socialde- mokraternas plattform 1912

Det revolutionära uppsvinget i Ryssland framträdde tydligt under första hälften av 1912. Enligt fabrikanternas beräkningar uppgick antalet deltagande i politiska strejker under fem månader till 515.000. De strejkandes paroller och krav samt det politiska innehållet i deras demonstrationer, möten o. s. v. framgår av ett mycket viktigt dokument, vilket i sin helhet publicerats i nr 27 av Centralorganet, nämligen petersburgsarbetsarnas majupprop.

Det var inte med reformistiska paroller som petersburgsarbetarna uppträdde under dessa minnesvärda dagar, utan med den revolutionära socialdemokratins paroller: konstituerande församling, åttatimmars arbetsdag, godsägarjordens konfiskering, den tsaristiska regeringens störtande, demokratisk republik.

Soldaternas och matrosernas uppror och upprorsförsök i Turkestan, inom Baltiska flottan och inom Svartahavsflottan bekräftade ånyo *objektivt* att ett nytt revolutionärt uppsving börjat i Ryssland efter långa år av tygellös kontrarevolution och stillestånd i arbetarrörelsen.

Detta uppsving sammanföll med valen till IV Riksduman, då samtliga partier och samtliga politiska riktningar på ett eller annat sätt *måste* framträda med en *allmän* värdering av det politiska läget. Och om vi allvarligt vill analysera våra politiska uppgifter såsom uppgifter för arbetarklassen och inte som smågruppers fromma önskningar, om vi vill pröva programmen och plattformarna marxistiskt genom att jämföra

dem med masskampens fakta och *alla* samhällsklassers aktioner, så måste vi pröva och undersöka de olika valplattformarna just på *detta* massornas *revolutionära uppsving*. Ty för socialdemokratien är valen ingen särskild politisk operation, ingen röstfångst med hjälp av alla slags löften och deklamationer, utan endast en särskild anledning till agitation för huvudkraven och grundvalarna för det klassmedvetna proletariats politiska världsåskådning.

Alla regeringspartiers program och plattformar, från svarhundradena till Gutjkov, ger inte anledning till något tvivel. De är klart och öppet kontrarevolutionära. Det är allmänt känt, att dessa partier saknar varje något så när allvarligt stöd inte bara inom arbetarklassen och bland bönderna utan *till och med* bland bourgeoisins breda skikt. Dessa senare skikt har nästan fullständigt vänt oktoberisterna ryggen.

De liberala borgerliga partiernas program och plattformar har delvis publicerats nästan officiellt (den muselmanska gruppens plattform), delvis är de alldeles exakt kända genom den "stora" politiska pressen ("progressisternas" och kadetternas plattformar). Det *väsentliga* i alla dessa plattformar och program har kadetten Gredeskul förträffligt avslöjat i yttranden, som publicerats i *Retj* och därifrån återgivits i den marxistiska pressen.

"Offentligt *förneka* att en ny revolution är *nödvändig* i Ryssland" så har hr Gredeskul själv formulerat sin uppfattning (jämför *Sotsialdemokrat* nr 27, sid. 3), och mot revolutionärerna har han ställt liberalismens (med kadetterna i spetsen) *verkliga* plattform: "Det behövs bara ett lugnt, ihärdigt och målmedvetet *konstitutionellt* arbete".

Vi betonar orden: den verkliga plattformen, ty både i Ryssland och i alla borgerliga länder är de flesta plattformarna sådana som man *skyltar* med.

Det väsentliga i saken är just det som hr Gredeskul (i ett sällsynt anfall av sannfärdighet) erkänt. Den liberala monarkistiska bourgeoisin är *emot* en ny revolution och försvarar *endast* konstitutionella reformer.

Socialdemokratien är konsekvent medan den borgerliga demokratin ("de folkliga") är vacklande i försvaret av en ny revolutions "nödvändighet" när de propagerar för den. *Masskampens uppsving har börjat*. De revolutionära socialdemokraterna strävar efter att utvidga och befästa det genom att hjälpa till att stegra det till en högre nivå, till *revolutions*-stadiet. Reformisterna däremot betraktar uppsvinget endast "som en uppry-

ckning”, deras politik är inriktad på att uppnå konstitutionella reformer. Följaktligen har bourgeoisin och proletariatet också på denna ”etapp” av den ryska historien börjat kampen om inflytandet över ”folket”, över massorna. Ingen kan förutsäga kampens utgång, men ingen kan heller hysa något tvivel om vilken plats RSDAP måste inta i *denna* kamp.

Så och endast så kan man ta itu med värderingen av *partiets* valplattform - och den valplattform, som den av likvidatorkonferensen valda Organisationskommittén för några dagar sedan utsände.

Partiets valplattform, som CK utgav efter januarikonferensen, är sammanställd *före* april- och majhändelserna. Dessa händelser *bekräftade* dess riktighet. Hela plattformen är genomsyrad av en tanke: kritik mot hopplösheten, mot det utopiska i att tro på författningsreformer i det *nutida* Ryssland samt propaganda för revolutionen. Plattformens paroller har sammanställts *just* så, för att de fullständigt klart skall ge uttryck at de revolutionära uppgifterna och fullständigt omöjliggöra att de förväxlas med löften om konstitutionella reformer. Partiets plattform är så beskaffad, att den utgör en direkt *hänvändelse* av de revolutionära socialdemokraterna till *hundredratusentals* politiska strejkande, till de främsta inom den miljonhövdade bondearmén, för vilka man *klargör* upprorets uppgifter. Ett revolutionärt parti kan inte ens drömma om att dess plattform skall få en bättre prövning och en bättre bekräftelse genom verkligheten än detta direkta eko av dess förklaringar i form av majstrejkerna och de militära upprorsförsöken i juni och juli.

Låt oss kasta en blick på likvidatorernas plattform! Dess likvidatoriska väsen döljes skickligt genom Trotskijs revolutionära fraser. Naiva och alldeles oerfarna människor kan ibland bländas av detta hölje, och det kan till och med förefalla dem som en ”försoning” mellan likvidatorerna och partiet. Men den allra ringaste eftertanke skall snabbt skingra detta självbedrägeri.

Likvidatorernas plattform är skriven *efter* majstrejkerna och sommarens upprorsförsök. Och då vi söker ett sakligt och reellt svar på frågan om det väsentliga i denna plattform, frågar vi framför allt: Hur har den värderat dessa strejker och upprorsförsök?

”Ekonomiskt uppsving” ... ”genom ökningen av sin strejkrörelse har proletariatet visat, att början till ett nytt socialt uppsving närmar sig” ... ”proletariatets mäktiga rörelse i april med krav på *föreningsfrihet*” - det är *allt* vad likvidatorerna har att säga i plattformen om april- och ma-

jstrejkerna.

Men det är ju inte sant! Det är ju en oerhörd förvrängning av saken! Här har man lämnat bort *det viktigaste*, nämligen den politiska strejkens *revolutionära* karaktär, vilken *rakt inte* är inriktad på att uppnå en av författningsreformerna utan på att *störta* regeringen, d.v.s. på revolution.

Hur kunde det komma sig, att en sådan lögn uttalats i en illegal, revolutionär proklamation, full av ”granna” fraser? Det *måste* vara så, ty sil ser liberalerna och likvidatorerna saken. I strejkerna ser de det som de vill se, kamp för konstitutionella reformer. De ser ej det, som de inte vill se, d.v.s. det revolutionära uppsvinget. Vi liberaler vill kämpa för reformer men inte för revolutionen — det är den sanning ifråga om klassinställningen, som fann sitt uttryck i likvidatorernas *osanning*.

Om upprorsförsöken läser vi: ”... soldaterna i kasernerna ... drives genom våld, förnedring och hunger till *förtvivlade protestutbrott*, och sedan kuvas de med bly, rep” o.s.v....

Det är den liberala värderingen. Vi revolutionära socialdemokrater ser i upprorsförsöken *början till massornas uppror*, en misslyckad, för tidig och oriktig början, men vi vet, att massan lär sig att framgångsrikt göra uppror bara på grundvalen av de erfarenheter den vinner genom misslyckade uppror — såsom de ryska arbetarna tack vare en rad misslyckade och ibland synnerligen misslyckade politiska strejker under åren 1901-1904 lärde sig att framgångsrikt genomföra oktoberstrejken 1905. Arbetarna och bönderna, vilka mest förslöas av kasernlivet, *har börjat* resa sig — säger vi. Härav följer den klara och direkta slutsatsen: man måste *klargöra* för dem, i vilket syfte och hur ett framgångsrikt uppror måste förberedas.

Liberalerna dömer annorlunda: soldaterna ”drives” till ”*förtvivlade protestutbrott*”, säger de. Liberalerna ser i den upproriske soldaten inget revolutionssubjekt, inte den upproriska massans första budbärare, utan ett *objekt* för regeringens ondska (”man driver honom till förtvivlan”), vilket får tjäna till att demonstrera denna ondska.

Se, hur dålig vår regering är, då den *driver* soldaterna till *förtvivlan* och sedan kuvar dem med bly — säger liberalen (slutsats: ser ni: om vi liberaler hade makten, så skulle det inte förekomma några soldatuppror).

Se, hur den revolutionära energin mognar i de breda massornas djup — säger socialdemokraten — då till och med de av kaserndressyren förslöade soldaterna och matroserna börjar resa sig och genom sitt dåliga

uppror lär sig hur man skall göra det framgångsrikt.

Där ser ni: likvidatorerna har ”klargjort” (i den betydelse som detta ord har i senaten) det revolutionära uppsvinget i Ryssland, som inträffade på våren och sommaren.

I anslutning härtill ”klargör” de vårt partis program.

RSDAP:s program heter det:

”RSDAP ställer som sin *närmaste* politiska uppgift att störta det tsaristiska självhärskardömet och ersätta det med den demokratiska republiken, vars författning *skulle trygga*: 1. folkets självhärskardöme” ... o.s.v. — härpå följer en uppräknings av ”friheterna” och ”rättigheterna”.

Det förefaller som om man inte skulle kunna missförstå detta. Den ”närmaste” uppgiften är att störta självhärskardömet och ersätta det med republiken, som *tryggar* friheterna.

Likvidatorerna har gjort om alltsammans.

”Socialdemokratin - läser vi i deras plattform — uppmanar folket till kamp för den demokratiska republiken ...

I sin strävan till detta mål, som folket kan förverkliga *endast som resultat av revolutionen*, uppmanar socialdemokratin de arbetande massorna att *i den nuvarande valkampanjen* (hör bara!) sluta upp kring följande *dagskrav*: 1. allmän o.s.v. rösträtt ... *vid valen till Riksduman*” o.s.v.

Den socialistrevolutionära likvidatören hr Pesjehonov skrev på hösten 1906, då han höll på att bilda ett ”legalt parti” (han var nära på färdig, när polisen störde honom och satte honom i kurrant! ! ) — att republiken är ”ett *ffjärran* avlägset perspektiv”, att ”frågan om republiken kräver den yttersta försiktighet” och att de krav, som nu *står på dagordningen*, är reformer.

Men den socialist revolutionära likvidatören var naiv, enkel och klumpig och talade utan omsvep. Beter sig de ”europeiska” opportunisterna så? Nej, de är slugare, skickligare och mera diplomatiska ..

De uppger inte parollen om republik - vilket förtal! De ”klargör” den endast på vederbörligt sätt och låter leda sig av argument, som är uppenbara för varje källborgare. Om det blir revolution eller inte, är en annan

fråga — säger källborgaren helt simpelt och det upprepar Trotskij med lärd min i *Nasja Sarja* (nr 5, sid. 21). Republiken kommer ”*endast* som resultat av revolutionen”, men ”i den innevarande valkampanjen” står författningsreformerna ”*på dagordningen*”!

Alltsammans gick så ledigt: republiken både erkändes — och sköts i bakgrunden. Man sparade inte på ultrarevolutionära ord, men i verkligheten har man ”i den *nuvarande valkampanjen*” (hela plattformen skrives bara för den nuvarande kampanjen!) uppställt reformkrav såsom stående ”*på dagordningen*”.

Ja, ja, det var stora ”mästare i den diplomatiska konsten” som satt på likvidatorernas konferens ... Och hur ynkliga var inte dessa mästare! Men även om de kan entusiasmera cirkelväsandets diplomater, om de förmår vilseleda en ”enkel försonare”, så kommer en marxist att tala till dem i en annan ton.

Källborgaren ger sig till freds med den obestriddiga, heliga och *tomma* sanningen, att man inte kan veta på förhand om det blir revolution eller inte. Marxisten nöjer sig inte med detta; han säger: vår och alla socialdemokratiska arbetares propaganda är *en av de faktorer, som bestämmer* om det skall bli revolution eller inte. Hundratusentals deltagare i politiska strejker och de mest klassmedvetna inom olika truppförband frågar oss, vårt parti, vilken väg de skall gå, för vad de skall göra uppror och vad de skall eftersträva, om man bör stegra det begynnande uppsvinget till revolution eller inrikta det på kamp för reformer.

Den revolutionära socialdemokratin har besvarat dessa frågor, och svaren är något intressantare och viktigare än det källborgerlig-trotskyistiska ”petandet i näsan”: vem kan veta om det blir revolution eller inte?

Vårt svar är: kritik mot det utopiska i att kunna genomföra författningsreformer, upplysning om det bedrägliga i att ställa förhoppningar på sådana, allsidigt och största möjliga främjande av det *revolutionära* uppsvinget och utnyttjande av valkampanjen *i detta syfte*. Om det blir revolution eller inte — beror inte bara på oss. Men vi skall göra vad på oss ankommer, och denna sak kommer aldrig att kunna omintetgöras. Den kommer att så demokratisms och den proletära självständighetens sådd djupt bland massorna, och denna sådd kommer *ovillkorligen* att växa upp, måhända i morgon i en demokratisk revolution eller i övermorgon i en socialistisk.

De däremot, som för massorna propagerar sin banala, intellektuella,

bundistisk-trotskyistiska skepticism: ”om det blir revolution eller inte, vet man inte, men på ’dagordningen’ står reformer” — demoraliserar *redan nu* massorna och predikar liberala utopier för dem.

I stället för att *genomsyra* valkampanjen med den anda, som kännetecknar den givna, reella, ”*nuvarande*” politiska situationen, då en halv miljon arbetare går till revolutionära strejker, då de mest klassmedvetna bondeelementen inom armén skjuter på de adliga officerarna — i stället *stryker* de denna reella situation (som innehåller synnerligen litet ”europeiskt” och synnerligen mycket ”kinesiskt”, d.v.s. demokratisk-revolutionärt) från sina skenbart ”europeiska” (de är ju sådana européer, ack sådana européer, dessa likvidatorer!) ”parlamentariska” överväganden, och i det de avfärdar den med några till intet förpliktande fraser — förklarar de den *pågående* valkampanjen reformistisk!

Det socialdemokratiska partiet behöver en valplattform till IV Duman för att ännu en gång både med anledning av valen och i händelse av val såväl som i diskussionerna om valen klargöra för massorna att revolutionen är *nödvändig, behövlig och oundviklig*.

De, likvidatorerna, behöver plattformen ”för” valen, d.v.s. för att hövligt skjuta argumenten om revolutionen i bakgrunden som en obestämd möjlighet, men däremot förklara kampanjen för uppräknandet av författningsreformer för en ”verklig” valkampanj.

Socialdemokratiska partiet vill utnyttja valen för att åter och åter *driva* massorna att tänka på revolutionens nödvändighet, på det just begynnande revolutionära uppsvinget. Därför säger det socialdemokratiska partiet genom sin plattform kortfattat och klart väljarna *till IV Duman*: Inte författningsreformer utan republik, *inte* reformism utan revolution.

Likvidatorerna utnyttjar valen till IV Duman för att propagera författningsreformer och för att försvaga tanken på revolution. *I detta syfte* framställs soldatupproren som ”förtvivlade protestutbrott”, till vilka soldaterna blivit ”drivna” och inte som *början* till massupproret, vilket kommer att växa eller avtaga, beroende bland annat också på om Rysslands *alla* socialdemokratiska arbetare genast börjar att med alla krafter, all energi och all entusiasm understödja det.

Därför har de revolutionära majstrejkerna ”klargjorts” som reformistiska.

Därför har man ”klargjort” partiprogrammet, och i stället för den ”närmaste” uppgiften att skapa en republik, som *tryggar* friheten, har

man föreskrivit att ”i den nuvarande val-kampanjen” - till fjärde Riksduman, skämt åsido! — betrakta kraven på olika friheter som *aktuella*.

Hur mycket gammalkinesiskt finns det inte i de ryska förhållandena! Hur mycket gammalt kineseri uppvisar inte vår tsarism och hur mycket finns det inte hos vara likvidatorer, som vill framföra parlamentskampens och reformismens ”ceremonier” i en situation, där vi har Purisjkevitjarna och Tresjtjenkovarna upptill och massornas revolutionära försök nedtill! Hur mycket gammalkinesiskt finnes det inte i de intellektuella ansträngningar att skydda sig mot Chvostovarna och Makarovarna genom att uppvisa ett rekommendationsbrev från MacDonald och Jaurès, från Bissolati och Bernstein, från Kolb och Frank! ...

De likvidatoriska åsikternas diplomatiska ”försoning” med partiets, vilken Trotskij spelade ut på likvidatorskonferensen, ”försonar” i själva verket ingenting. Den undanröjer inte det väldiga politiska faktum, som bestämmer hela det socialpolitiska läget i det nutida Ryssland. Detta faktum är kampen mellan den reformistiska och den revolutionära socialdemokratiska plattformen; det är att bourgeoisin i sina liberala partiledares gestalt uppträder mot nödvändigheten av en ny revolution i Ryssland och för ett uteslutande konstitutionellt ”arbete” — som motvikt till att hundratusentals proletärer går ut i revolutionär strejk, vilken kallar massorna till verklig kamp för friheten.

Att göra en bugning för reformisterna och en annan för den revolutionära socialdemokratin är inte detsamma som att avlägsna detta objektiva politiska faktum, det betyder inte att i någon mån minska dess kraft och vikt. De goda avsikterna att släta ut de meningsskiljaktigheter som framkallats av detta faktum — till och med om dessa avsikter verkligen är helt ”goda” och uppriktiga — är inte i stånd att förändra de politiska tendenser, som hela den kontrarevolutionära situationen framkallat och som är oförsonligt fientliga mot varandra.

Proletariatet har rest sig under sin revolutionära socialdemokratiska fana, och inför den IV, den reaktionära duman kommer det inte att lägga den för liberalernas fötter och inte att sänka den till förmån för reformisterna. Det kommer inte att gå med på att avtrubba eller försvaga sin plattform på grund av cirkeldiplomatins argument.

Den revolutionära socialdemokratins plattform mot reformismens plattform — i detta tecken ägde majstrejkerna rum och under denna paroll deltar RSDAP också i valen till gods-ägarnas och prästernas дума,

i detta tecken kommer hela partiets arbete i denna дума och bland de breda folkmassorna att gå.

V.I. Lenin  
Utdrag ur “‘Radikalismen’  
- kommunismens barnsjuk-  
dom’  
1920

VII. Bör man delta i  
de borgerliga parlamenten?

Denna fråga besvarar de tyska “vänster”kommunisterna med den största nonchalans - och det största lättsinne - nekande. Deras argument? I det ovan anförda citatet har vi sett:

“... i enlighet härmed måste med största bestämdhet ... varje återvändande till de historiskt och politiskt förlegade parlamentariska kampformerna ... förkastas.”

Detta är löjligt pretentiöst sagt och uppenbart oriktigt. “Återvändande” till parlamentarismen! Kanske det redan existerar en sovjetrepublik i Tyskland? Det ser inte så ut! Hur kan man då tala om ett “återvändande”? Är det inte en tom fras?

Parlamentarismen skulle vara “historiskt förlegad”. Det stämmer då det gäller propagandan. Men var och en vet, att därifrån och till det *praktiska* övervinnandet är det ännu mycket långt. Kapitalismen kunde redan för många årtionden sedan och med full rätt förklaras vara “historiskt förlegad”, men det utesluter inte alls nödvändigheten av en mycket lång och mycket hårdnackad kamp på kapitalismens *grund*. “Historiskt förlegad” är parlamentarismen i *världshistorisk* mening, d.v.s. den borgerliga



parlamentarismens *epok* är avslutad, den proletära diktaturens *epok har börjat*. Det är obestridligt. Men i världshistorisk måttstock räknar man i årtionden. 10-20 år förr eller senare, det är mätt efter världshistorisk måttstock likgiltigt, det är - sett från världshistoriens synpunkt - en bagatell, som man inte ens tillnärmelsevis kan beräkna. Men just därför är det den mest skriande teoretiska oriktighet att i den praktiska politiken återropa sig på den världshistoriska måttstocken.

Parlamentarismen skulle vara "politiskt förlegad"? Det är en annan sak. Om det vore sant så skulle "vänstern" ha en solid ståndpunkt. Men det måste bevisas genom den allvarligaste analys, och "vänstern" kan inte ens ta itu med en sådan. I de "teser om parlamentarismen", som publicerats i nr 1 av Kommunistiska internationalens provisoriska Amsterdamsbyrås bulletin (Bulletin of the Provisional Bureau in Amsterdam of the Communist International, February 1920) och som tydligt ger uttryck åt den holländska vänsterriktningen eller den vänsterholländska riktningen, är analysen också, som vi skall få se, den sämsta tänkbara.

För det första. Den tyska "vänstern" ansåg som bekant redan i januari 1919 parlamentarismen vara "politiskt förlegad", i strid med vad så framstående politiska ledare som Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht ansåg. Det är känt att "vänstern" hade fel. Redan detta grusar genast och i grund tesen, att parlamentarismen skulle vara "politiskt förlegad". "Vänstern" har skyldighet att bevisa, varför dess dåvarande obestridliga misstag nu upphört att vara ett misstag. Den anför inte ens skymten av bevis och kan inte göra det. Ett politiskt partis förhållande till sina misstag är ett av de viktigaste och säkraste kriterierna på partiets allvar och dess *praktiska* uppfyllande av sina skyldigheter mot sin *klass* och mot de arbetande *massorna*. Att öppet erkänna ett fel och avslöja dess orsaker, att analysera den situation som framkallat det, att omsorgsfullt diskutera medlen att korrigerera felet - det är kännetecknet på ett allvarligt parti, det är att uppfylla sina skyldigheter, det är att fostra och skola klassen och sedan även massorna. När "vänstern" i Tyskland (och i Holland) inte uppfyller denna sin skyldighet, inte med största uppmärksamhet, omsorg och försiktighet tar itu med studiet av sitt tydliga fel så visar den just att den inte är *klassens parti* utan en cirkel, inte *massornas parti* utan en grupp av intellektuella och ett fåtal arbetare som efterapar de intellektuellas sämsta sidor.

För det andra. I samma broschyr av "vänsterns" Frankfurtgrupp, varur

vi ovan anförde utförliga citat, läser vi:

"Miljoner arbetare, som ännu följer centrums [det katolska 'centrum'-partiets] politik är kontrarevolutionära. Landsbygd-sproletärerna uppställer legioner av kontrarevolutionära trupper." (Sid 3 ovannämnda broschyr)

Det framgår klart att detta är alltför storordigt och överdrivet uttryckt. Men det huvudfaktum som här framlagts är obestridligt, och "vänsterns" erkännande av det vittnar särskilt påtagligt om dess fel. Hur kan man egentligen säga att "parlamentarismen är politiskt förlegad", när "miljoner" och "legioner" av *proletärer* fortfarande inte bara gillar parlamentarismen överhuvudtaget, utan är direkt "kontrarevolutionära"! Det är tydligt att parlamentarismen i Tyskland *ännu inte* är politiskt förlegad. Det är tydligt att "vänstern" i Tyskland tagit *sin önskan* och sin egen ideologiskt politiska inställning för att vara objektiv verklighet. Det är det farligaste fel som revolutionärer kan göra. I Ryssland, där tsarismens oerhört brutala och grymma ok särskilt länge och i särskilt växlande former framskapade revolutionärer av olika riktningar, revolutionärer med förvånande hängivenhet, entusiasm, heroism och viljekraft - i Ryssland har vi på särskilt nära håll iakttagit detta fel hos revolutionärerna och särskilt uppmärksamt studerat det, vi känner det särskilt väl och ser det därför särskilt tydligt även hos andra. För kommunisterna i Tyskland är parlamentarismen naturligtvis "politiskt förlegad", men det gäller just att *inte* anse det *för oss* förlegade som förlegat *för klassen*, som förlegat *för massorna*. Just här ser vi återigen att "vänstern" inte förmår att tänka sig för och inte förstår att uppträda som klassens parti, som massornas parti. Ni får inte sänka er till massornas nivå, till nivå med klassens efterblivna skikt. Det är obestridligt. Ni måste säga dem den bittra sanningen. Ni måste kalla deras borgerligt demokratiska och parlamentariska fördomar för fördomar. Men samtidigt måste ni nyktert ge akt på just hela klassens (och ej blott dess kommunistiska avantgardes), just hela den arbetande *massans* (och ej blott dess avancerade representanters) *verkliga* grad av medvetenhet och beredskap.

Även om det inte är "miljoner" och "legioner", utan endast en tämligen betydande minoritet av industriarbetarna, som följer de katolska prästerna, och av lantarbetarna, som följer godsägarna och kulakerna



(Grossbauern, storbönderna) så framgår därav *otvivelaktigt* att parlamentarismen i Tyskland *ännu inte* är politiskt förlegad, att deltagande i parlamentsvalen och i kampen på parlamentstribunen är *ovillkorligt nödvändigt* för det revolutionära proletariats parti *just* för att fostra de efterblivna skikten av den *egna klassen*, just för att väcka och upplysa den outvecklade, kuvade, okunniga *massan* på landsbygden. Så länge ni inte har kraft att fördriva det borgerliga parlamentet och alla slags reaktionära institutioner av annan typ så är ni *skyldiga* att arbeta inom dem, *just* därför att där ännu finns arbetare som blivit fördummade av prästerna och av landsbygdens efterblivenhet. Eljest riskerar ni att bli blott och bart pratmakare.

För det tredje. "Vänster"kommunisterna säger mycket gott om oss bolsjeviker. Ibland skulle man ha lust att säga: om de bara ville prisa oss mindre, om de bara ville tränga mera in i bolsjevikernas taktik och göra sig närmare bekant med den! Vi deltog i valen till det ryska borgerliga parlamentet, konstituerande församlingen. i september-november 1917. Var vår taktik riktig eller inte? Om inte, så måste det tydligt sägas ut och bevisas: det är nödvändigt för att den internationella kommunismen skall kunna utarbeta en riktig taktik. Om den däremot var riktig måste motsvarande slutsatser dras. Självfallet kan det inte ens bli tal om att likställa förhållandena i Ryssland och förhållandena i Västeuropa. Men då det speciellt gäller frågan om vad som ligger i begreppet: "parlamentarismen är politiskt förlegad", så måste man ovillkorligen noga tillägna sig vår erfarenhet, ty dylika begrepp förvandlas lätt till tomma fraser om inte den konkreta erfarenheten tas i betraktande. Hade inte vi ryska bolsjeviker i september-november 1917 *större* rätt än vilka västliga kommunister som helst att anse, att parlamentarismen var politiskt förlegad i Ryssland? Naturligtvis hade vi det, ty det väsentliga är ju inte, om de borgerliga parlamenten existerat under lång eller kort tid, utan frågan är i vad mån de breda arbetande massorna *är* (ideologiskt, politiskt och praktiskt) *beredda* att anta sovjetsystemet och fördriva det borgerligt demokratiska parlamentet (eller tillåta att det drivs bort). Att städernas arbetarklass, soldaterna och bönderna i Ryssland i september-november 1917 till följd av en rad speciella förhållanden var sällsynt väl förberedda att anta sovjetsystemet och att fördriva det mest demokratiska borgerliga parlament, det är ett fullkomligt obestriddigt och fullt konstaterat historiskt faktum. Men icke desto mindre bojkottade bolsjevikerna inte

konstituerande församlingen, utan deltog i valen både före *och efter* proletariatets erövring av den politiska makten. Att dessa val lämnade utomordentligt värdefulla (och för proletariatet i hög grad nyttiga) politiska resultat, det har jag, som jag vågar hoppas, bevisat i den ovannämnda artikeln, vilken ingående analyserar uppgifterna om valen till konstituerande församlingen i Ryssland.

Härav framgår en fullständigt obestriddlig slutsats: det är bevisat att deltagandet i det borgerligt demokratiska parlamentet t.o.m. några veckor före sovjetrepublikens seger, t.o.m. *efter* denna seger, inte skadar det revolutionära proletariatet, utan tvärtom underlättar dess möjlighet att för de efterblivna massorna bevisa varför dylika parlament förtjänar att bli fördrivna, *gör det lättare* att jaga bort dem och *underlättar* att den borgerliga parlamentarismen blir "politiskt förlegad". Att inte ta hänsyn till denna erfarenhet men samtidigt göra anspråk på att tillhöra Kommunistiska *internationalen*, som måste utarbeta sin taktik *internationellt* (inte som en trångsynt eller ensidigt nationell, utan just som en internationell taktik), det innebär att begå det största fel och just att avvika från internationalismen i handling, fast man erkänner den i ord.

Låt oss nu se på de "hollandsvänsterns" argument mot att delta i parlamenten. Här följer översättningen (från engelska) av tes 4, den viktiga av de ovannämnda "holländska" teserna:

"När det kapitalistiska produktionssystemet är krossat och samhället befinner sig i revolutionstillstånd, förlorar den parlamentariska verksamheten så småningom sin betydelse jämfört med massornas egen verksamhet. När parlamentet under sådana förhållanden blir ett kontrarevolutionens centrum och organ och å andra sidan arbetarklassen skapar ett verktyg för sin maktutövning i form av råd, så kan det rent av visa sig nödvändigt att helt avstå från varje som helst deltagande i den parlamentariska verksamheten."

Den första satsen är uppenbart oriktig, ty massornas aktioner - exempelvis en storstrejk - är *alltid* viktigare än den parlamentariska verksamheten och inte bara under en revolution eller i en revolutionär situation. Detta tydligt ohållbara samt historiskt och politiskt oriktiga argument visar endast särskilt påtagligt, att författarna absolut inte tar hänsyn till vare sig de allmänt europeiska (franska före revolutionerna 1848 och

1870, tyska 1878-90 o.s.v.) eller den ryska (se ovan) erfarenheterna ifråga om betydelsen av att *före*na legal och illegal kamp. Denna fråga har en oerhörd betydelse överhuvudtaget såväl som även speciellt, emedan i *alla* civiliserade och utvecklade länder den tid snabbt nalkas då en sådan förening alltmer blir - delvis redan blivit - nödvändig för det revolutionära proletariats parti, på grund av att proletariats inbördeskrig mot bourgeoisin växer fram och rycker närmare och på grund av republikanska och överhuvudtaget borgerliga regeringars rasande förföljelser mot kommunisterna under allehanda kränkningar av legaliteten (Amerikas exempel är tillräckligt belysande) o.s.v. Denna utomordentligt viktiga fråga har holländarna och vänstern överhuvudtaget inte förstått.

Den andra satsen är för det första historiskt oriktig. Vi bolsjeviker har deltagit i de mest kontrarevolutionära parlament, och erfarenheten har visat att ett dylikt deltagande inte bara var nyttigt, utan även nödvändigt för det revolutionära proletariats parti just efter den första borgerliga revolutionen i Ryssland (1905) för att förbereda den andra borgerliga (februari 1917) och sedan den socialistiska revolutionen (oktober 1917). För det andra är denna sats påfallande ologisk. Av att parlamentet blir kontrarevolutionens organ och "centrum" (i förbigående sagt har det i själva verket aldrig varit och kan inte vara "centrum") och att arbetarna skapar verktyg för sin maktutövning i form av sovjeter följer att arbetarna måste förbereda sig - förbereda sig ideologiskt, politiskt och tekniskt - för sovjeternas kamp mot parlamentet, för att sovjeterna skall fördriva parlamentet. Men därav följer inte alls att en sovjetopposition *inom* det kontrarevolutionära parlamentet skulle försvåra eller inte underlätta ett sådant fördrivande. Under vår segerrika kamp mot Denikin och Koltjak har vi inte en enda gång märkt, att förekomsten av en proletär sovjetopposition i deras läger skulle varit betydelslös för våra segrar. Vi vet mycket väl, att konstituerande församlingens fördrivning den 5 januari 1918 inte försvårades, utan tvärtom underlättades genom att det fanns både en konsekvent bolsjevickisk och en inkonsekvent vänstersocialist-revolutionär sovjetopposition inom den kontrarevolutionära församling som skulle fördrivas. Tesens författare har fullständigt trasslat in sig och glömt bort de erfarenheter från en hel rad om inte alla revolutioner, som bevisar att det i revolutionstider är särskilt fördelaktigt att *före*na massaktionen utanför det reaktionära parlamentet med en inom detta parlament verkande opposition som sympatiserar med revolutionen (eller

ännu bättre direkt stöder revolutionen). Holländarna och "vänstern" överhuvudtaget resonerar här som revolutionsdoktrinärer, vilka aldrig deltagit i en verklig revolution eller inte tänkt över revolutionens historia eller naivt betraktar det subjektiva "förnekandet" av en viss reaktionär institution som dess faktiska avskaffande genom en hel rad objektiva faktorerers samverkande krafter. Det säkraste medlet att diskreditera och skada en ny politisk (och inte bara politisk) ide är att under förebärande av att försvara den driva den till det absurda. Ty varje sanning kan, om den görs "översvallande" (som Dietzgen d ä uttryckte sig), om man överdriver den, om man tillämpar den utom gränsen för dess verkliga giltighet, ledas in absurdum, ja, den förvandlas under sådana förhållanden oundvikligen till en absurditet. Just en sådan björntjänst gör de holländska och tyska vänstermännen den nya sanningen om sovjetmaktens överlägsenhet över de borgerligt demokratiska parlamenten. Det är klart att den, som på gammalt maner och överhuvudtaget skulle börja tala om att man inte under några förhållanden kan tillåta sig att avstå från deltagande i borgerliga parlament, skulle ha orätt. Att här försöka formulera de villkor, under vilka en bojkott är nyttig, kan jag inte ty denna artikels uppgift är vida blygsammare: att penetrera de ryska erfarenheterna i samband med några av den internationella kommunistiska taktikens brännande frågor. De ryska erfarenheterna har skänkt oss en framgångsrik och riktig (1905) samt en annan, oriktig (1906), tillämpning av bojkott från bolsjevikernas sida. En analys av det förra fallet ger vid handen, att vi lyckades *förhindra* den reaktionära regeringen att *sammankalla* det reaktionära parlamentet i en situation, då massornas utomparlamentariska revolutionära aktioner (speciellt strejkerna) växte med utomordentlig hastighet, då inte ett enda skikt av proletariatet och bönderna på något sätt kunde stödja den reaktionära regeringen, då det revolutionära proletariatet tryggat sitt inflytande över de breda, efterblivna massorna genom strejkkampen och agrarrörelsen. Fullkomligt uppenbart är, att *denna* erfarenhet inte kan tillämpas på de nuvarande europeiska förhållandena. Det är även fullkomligt uppenbart - på grund av ovan anförda skäl - att holländarnas och "vänsterns" försvar, om än endast villkorligt, för vägran att delta i parlamenten i grunden är oriktigt och skadligt för det revolutionära proletariats sak.

I Västeuropa och Amerika har parlamentet blivit särskilt förhatligt för arbetarklassens revolutionära avantgarde. Det är obestridligt. Det är

fullt begripligt, ty man kan svårligen föreställa sig något mera avskyvärt, gement och förrådiskt än det sätt på vilket det överväldigande flertalet socialistiska och socialdemokratiska deputerade uppträdde i parlamentet under och efter kriget. Men det skulle inte endast vara oklokt, det skulle vara direkt brottsligt att ge efter för denna sinnesstämning vid avgörandet av frågan, *hur* det allmänt erkända onda bör bekämpas. I många av Västeuropas länder är den revolutionära stämningen nu, kan man säga, en "nyhet" eller en "sällsynthet" som man alltför länge, förgäves och otåligt väntat på, och kanske man därför så lätt ger efter för stämningen. Naturligtvis kan den revolutionära taktiken inte omsättas i handling utan en revolutionär stämning hos massorna och utan de förutsättningar som gynnar utvecklingen av en sådan stämning. I Ryssland har vi emellertid genom en alltför lång, tung och blodig erfarenhet lärt oss den sanningen, att man inte får bygga den revolutionära taktiken endast på en revolutionär stämning. Taktiken måste vila på en nykter och strängt objektiv beräkning av *alla* klasskrafter i den givna staten (även i de omgivande staterna och i alla stater, i världsmått) samt med hänsyn tagen till de revolutionära rörelsernas erfarenheter. Att demonstrera sin "revolutionära anda" bara genom att skälla på den parlamentariska opportunisten och vägra att delta i parlamentariskt arbete är mycket lätt, men just därför att det är alltför lätt är det ingen lösning på den svåra, ytterst svåra uppgiften. Att skapa en verkligt revolutionär parlamentsgrupp i de västeuropeiska parlamenten är vida svårare än vad det var i Ryssland. Det stämmer. Men det är endast ett speciellt uttryck för den allmänna sanningen, att det var lätt för Ryssland att i den konkreta, historiskt sett högst originella situationen 1917 *börja* den socialistiska revolutionen, medan det kommer att vara svårare för Ryssland än för de västeuropeiska länderna *att fortsätta* den och att slutföra den. Redan i början av 1918 fick jag anledning att påpeka denna omständighet, och de följande två årens erfarenhet har fullständigt bevisat riktigheten av denna bedömning. Sådana specifika förutsättningar som: 1) möjligheten att förena sovjetomvälvningen med att man, tack vare den, kunde uppnå ett slut på det imperialistiska kriget vilket i otrolig grad utpinat arbetarna och bönderna; 2) möjligheten att under viss tid utnyttja kampen på liv och död mellan de två mäktiga världsgrupperna av imperialistiska rövare som inte kunde ena sig mot sovjetfienden; 3) möjligheten att uthärda ett jämförelsevis långvarigt inbördeskrig, delvis tack vare landets väldiga storlek och de dåliga kom-

munikationsmedlen; 4) förefintligheten av en så djupgående borgerligt demokratisk revolutionär rörelse bland bönderna att proletariats parti upptog bondepartiets revolutionära krav (socialistrevolutionärernas, vilka till sitt stora flertal avgjort var fientligt stämda mot bolsjevismen) och genast förverkligade dem tack vare proletariats erövring av den politiska makten - sådana specifika förhållanden förefinns inte nu i Västeuropa och ett upprepanande av dylika eller liknande förhållanden kommer inte att äga rum så lätt. Det är bl.a. därför - jämte en rad andra orsaker - som det är svårare för Västeuropa än för oss att börja den socialistiska revolutionen. Att försöka "kringgå" denna svårighet genom att "hoppa över" det svåra arbetet att för revolutionära syften utnyttja de reaktionära parlamenten är rena rama barnsligheten. Ni vill skapa ett nytt samhälle? Och ni är rädda för svårigheterna att skapa en duglig parlamentsgrupp av övertygade, hängivna och hjältemodiga kommunister i ett reaktionärt parlament! Är det inte barnsligt? Om Karl Liebknecht i Tyskland och Z Höglund i Sverige t.o.m. utan masstöd underifrån kunde ge prov på verkligt revolutionärt utnyttjande av de reaktionära parlamenten, varför skall då inte ett snabbt växande revolutionärt massparti under ett tillstånd av missräkning och förbittring bland massorna efter kriget vara i stånd att *smida* sig en kommunistgrupp i sämre parlament?! Just därför att de efterblivna arbetarmassorna och - i ännu högre grad - småbondemassorna i Västeuropa vida starkare än i Ryssland är genomsyrade av borgerligt demokratiska och parlamentariska fördomar, just på grund härav kan (och måste) kommunisterna *blott* inifrån sådana institutioner som borgerliga parlament föra en långvarig, hårdnackad kamp för att avslöja, skingra och övervinna dessa fördomar, utan att rygga tillbaka för några som helst svårigheter.

Den tyska "vänstern" klagar på sitt partis dåliga "ledare", faller i förtvivlan samt går så långt som till att helt löjligt "förneka" "ledare". Men under förhållanden då man ofta måste hålla "ledarna" gömda är det särskilt svårt att *utbilda* goda, pålitliga, beprövade och auktoritativa "ledare", och dessa svårigheter *kan inte* framgångsrikt övervinnas utan att man förenar det legala och det illegala arbetet, *utan att "ledarna" provas bland annat även* på den parlamentariska arenan. Kritiken - och den skarpaste, mest skoningslösa, oförsonliga kritik - bör inte riktas mot parlamentarismen eller den parlamentariska verksamheten, utan mot de ledare som inte kan - och ännu mer mot dem som *inte vill* - utnyttja par-

lamentsvalen och parlamentstribunen på revolutionärt, kommunistiskt sätt. Endast en sådan kritik, naturligtvis i förening med att de odugliga ledarna bortjagas och ersätts med dugliga, kommer att vara ett nyttigt och fruktbringande revolutionärt arbete som samtidigt uppfostrar både "ledarna", så att de blir värdiga arbetarklassen och de arbetande massorna, och massorna, så att de lär sig att riktigt orientera sig i en politisk situation och att förstå de ej sällan ytterst komplicerade och invecklade uppgifter som framgår ur denna situation.[1]

#### Noter:

[1] Jag har haft alltför liten möjlighet att lära känna "vänster"kommunismen i Italien. Otvivelaktigt har kamrat Bordiga och hans fraktion, "bojkottkommunisterna" (Comunista astensionista), orätt då de försvarar vägran att delta i parlamentet. Men han har, enligt min mening, rätt i en punkt, i den mån man kan döma av de två numren av hans tidning *Il Soviet* (nr 3 och 4 av den 18 januari och 1 februari 1920) och de fyra numren av kamrat Serratis utmärkta tidskrift *Comunismo* (nr 1-4, den 1 oktober-30 november 1919) och de spridda nummer av italienska borgerliga tidningar som jag lyckats ta del av. Kamrat Bordiga och hans fraktion har nämligen rätt i sina angrepp mot Turati och hans meningsfränder, vilka stannar kvar i ett parti som erkänner sovjetmakten och proletariatets diktatur, stannar kvar som medlemmar av parlamentet och fortsätter sin ytterst skadliga, gamla, opportunistiska politik. Naturligtvis begår kamrat Serrati och hela det italienska socialistiska partiet ett fel när de tolererar detta, ett fel som hotar med lika obotlig skada och fara som i Ungern, där de ungerska herrarna Turati inifrån saboterade såväl partiet som rådsmakten. Ett sådant oriktigt, inkonsekvent eller karaktärlöst ställningstagande till de opportunistiska parlamentsmedlemmarna framkallar å ena sidan "vänster"kommunism och rättfärdigar å andra sidan i viss mån dess existens. Kamrat Serrati har uppenbart orätt, då han beskyller deputeraden Turati för "inkonsekvens" (*Comunismo*, nr 3), medan det just är det italienska socialistiska partiet som är inkonsekvent när det tolererar sådana opportunistiska parlamentsmedlemmar som Turati & Co.

## *Amadeo Bordiga* Teser om parlamentarismen 1920

1. Parlamentarismen är den form av politisk representation som är kännetecknade för den kapitalistiska ordningen. När det gäller principer visar de marxistiska kommunisterna, i sin kritik i förhållande till parlamentarismen och den borgerliga demokratin i allmänhet, att den rösträtt som gavs till alla medborgare i alla sociala klasser inför valen av statens representativa organ, inte fråntar hela statens regeringsmaskineri rollen som försvarare av den härskande kapitalistklassens intressen, inte heller förhindrar det staten från att organisera sig själv som det historiska instrumentet för borgarklassen i kampen mot den proletära revolutionen.

2. Kommunisterna förkastar kategoriskt möjligheten för arbetarklassen att erövra makten genom en majoritet i parlamentet istället för att uppnå den genom den väpnade revolutionära kampen. Proletariatets gripande av den politiska makten, vilket är startpunkten för arbetet med att bygga en kommunistisk ekonomi, innebär det omedelbara och våldsamma undertryckandet av de demokratiska organen, som kommer att ersättas av den proletära maktens organ, arbetarråden. Genom att den utsugande klassen på detta sätt blivit fråntagen alla politiska rättigheter, kommer proletariatets diktatur att förverkligas, d.v.s. ett system av klasstyre och representation. Undertryckandet av parlamentarismen är därför ett historiskt mål för den kommunistiska rörelsen. Dessutom är det just den representativa demokratin vilken är den första form av

borgerligt samhälle som måste kullkastas, innan kapitalistisk egendom, innan t.o.m. statens regerings- och byråkratiapparat.

3. Detsamma gäller borgarklassens regionala eller kommunala institutioner, vilka falskeligen betraktas som stående i opposition till regeringssorganen. I själva verket är dess apparat identisk med borgarklassen statsapparat. De måste också förstöras av de lokala sovjeterna av arbetardeputerade.

4. Medan den borgerliga statens exekutiva, militära och polisiära apparater organiserar direkta aktioner mot den proletära revolutionen, utgör den representativa demokratin ett medel för ett indirekt försvar som arbetar genom att bland massorna sprida illusionen att deras frigörelse kan uppnås genom en fredlig process, och illusionen att formen för den proletära staten också kan ha en parlamentarisk grund med representationsrätt för den borgerliga minoriteten. Resultatet av detta demokratiska inflytande på de proletära massorna har varit korrupsionen av Andra internationals socialistiska rörelse teoretiskt såväl som i dess praktik.

5. Kommunisters uppgifter i den nuvarande situationen, i dess arbete för att ideologiskt och materiellt förbereda revolutionen, är att frigöra proletariatet framförallt från illusionerna och fördomarna, som spreds bland massorna genom de gamla socialdemokratiska ledarnas förräderi för att leda bort proletariatet från dess historiska väg. I de länder där en demokratisk regim härskat en längre tid och som blivit till vanor och mentalitet bland massorna och trängt djupt ned i mentaliteten hos de traditionella socialistiska partierna, har detta arbete mycket stor betydelse och tillhör de främsta problemen för revolutionens förberedande.

6. Möjligheter till propaganda, agitation och kritik kunde erbjudas genom ett deltagande i valen och i en parlamentarisk aktivitet under den period då det i den internationella proletära rörelsen möjligheten för ett erövrande av makten inte tycktes vara för handen inom den närmaste framtiden, och då det ännu inte var frågan om en direkt förberedelse för förverkligandet av proletariatets diktatur. Å andra sidan, i ett land där den borgerliga revolutionen är under utveckling och skapar nya institutioner, kan ett kommunistiskt ingripande i de representativa organen erbjuda möjligheten av att utöva ett inflytande på händelseutvecklingen för att revolutionen skall sluta i seger för proletariatet.

7. Den nuvarande historiska perioden öppnades upp av världskriget med dess konsekvenser för den borgerliga sociala ordningen, genom

ryska revolutionen vilken var det första förverkligandet av proletariatets maktövertagande och genom bildandet av en ny international i opposition till de socialdemokratiska förrädarna. Under den nuvarande historiska epoken, och i de länder där den demokratiska regimen formerats sedan en längre tid tillbaka, finns det inga möjligheter att använda parlamentarismen för revolutionärt kommunistiskt arbete, och klarheten i propagandan, och varken mer eller mindre effektiviteten i förberedelserna för den slutliga kampen för proletariatets diktatur, kräver att kommunisterna genomför en agitation för en valbojkott av arbetarna.

8. Under dessa historiska villkor, där rörelsens huvudsakliga problem är det revolutionära maktövertagandet, måste hela den politiska aktiviteten hos klassens parti riktas mot detta direkta mål. Det är nödvändigt att slå sönder borgarklassens lögn enligt vilken varje sammandrabbning mellan motstående politiska partier, varje kamp om makten, nödvändigtvis tar plats inom ramen för de demokratiska spelreglerna, d.v.s. genom val och parlamentariska debatter. Vi kan inte lyckas med att krossa denna lögn utan att bryta med de traditionella metoderna, av att uppmana arbetare att rösta i valen sida vid sida med medlemmar av borgarklassen, och att till slut hamna i en situation där proletariatets delegater agerar på samma parlamentariska grund som deras utsugares delegater.

9. Den farliga idén att all politisk aktion består av val och parlamentariska aktioner har redan blivit alltför spridd genom den ultraparlamentariska praktiken hos de traditionella socialistiska partierna. Å andra sidan, proletariatets avsmak för denna förrädiska praktik har skapat en gynnsam grund för syndikalismens och anarkismens misstag vilka förnekar varje värde med parlamentariska aktioner och partiets roll. Av detta skäl kommer aldrig de kommunistiska partierna att uppnå några större framgångar i sin propaganda vad gäller marxismens revolutionära metod om inte alla band med den borgerliga demokratins maskineri huggs av som en grund för deras arbete för proletariatets diktatur och arbetarråden.

10. Trots alla offentliga tal och alla teoretiska uttalanden, bidrar den mycket stora betydelsen som i praktiken läggs på valkampanjerna och dess resultat, och det faktum att partiet för denna sak för en lång tid måste ägna alla sina medel och alla sina resurser av militanter, av pressen, och även vad gäller pengar, till att stärka känslan av att detta är den sanna



centrala aktiviteten för att uppnå kommunismens mål. Å andra sidan leder det till ett fullständigt nedläggande av det revolutionära arbetet och dess organisering. Det ger partiorganisationen en teknisk karaktär helt i motsättning till behoven i det revolutionära arbetet, legalt såväl som illegalt.

11. För de partier som har gått över till Tredje internationalen, genom en majoritetsresolution, blir tillåtandet att fortsätta valaktionerna ett hinder för den nödvändiga utgallringen och eliminerandet av socialdemokratiska element, utan vilken Tredje internationalen skulle misslyckas i sin historiska roll. Det skulle inte kunna förbli en disciplinerad och homogen armé för den världsomspännande revolutionen.

12. Själva naturen hos de debatter som har parlamentet och andra demokratiska organ som sin scen utesluter varje möjlighet att gå från en kritik av de motstående partiernas politik, till en propaganda mot själva parlamentarismens princip, och till en aktion som skulle överskrida parlamentariska regler - precis som det inte skulle vara möjligt att få rätten att tala om vi vägrade att underkasta oss alla formaliteter som etablerats av valproceduren. Framgång i den parlamentariska fäktkonsten kommer alltid bara bero på skicklighet i att hantera de gemensamma vapnen av principer på vilka institutionen själv vilar, och i att handskas med konstgreppen i den parlamentariska proceduren - precis som framgång i valkampen alltid kommer att bedömas enbart utifrån antalet röster eller mandat som erhållits.

Varje ansträngning från de kommunistiska partierna för att ge en fullständigt annorlunda karaktär hos den parlamentariska praktiken kan inte leda till annat än ett misslyckande för den energi som förbrukats i detta sisyfusarbete. Detta när den kommunistiska revolutionens sak behöver denna energi utan dröjsmål på fältet för den direkta attacken mot den kapitalistiska utsugningens ordning.

# SKP

## Sveriges väg till socialismen 1953

### SVERIGES KOMMUNISTISKA PARTIS PROGRAM

#### Inledning

Världshistoriska omvälvningar i samhällsliv, statsformer och styrelsesätt, i sociala och ekonomiska förhållanden, kännetecknar vår tid. Den ryska Oktoberrevolutionens seger inledde en ny epok i mänsklighetens historia - socialismens epok. Sovjetunionens folk börjar redan övergången till kommunismens samhälle, där grundprincipen är: »Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov». De folkdemokratiska staterna i Europa skapar en; socialistisk samhällsordning, och det väldiga Kina har befriat sig från imperialistiskt och feodalt förtryck samt utvecklar sitt samhällsliv på vägar som leder till socialismen. En tredjedel av jordens befolkning har, sålunda redan upprättat eller lägger grundvalen för socialismen. Övergången från kapitalism till socialismen är en historisk nödvändighet.

Den nutida monopolkapitalismens ekonomiska grundlag är dess strävan efter maximalprofit, som kan uppnås endast genom hänsynslös exploatering och ruinerande av de breda folklagren i de egna länderna, genom förslavande och systematisk utplundring av andra folk, särskilt i de, svagt utvecklade länderna, samt genom krig och genom militarisering av folkhushållningen.

Denna strävan efter maximalprofit skärper kampen om marknader,



råvarukällor och strategiska positioner mellan de kapitalistiska staterna. De ökade motsättningarna i kapitalismens värld, i synnerhet mellan Amerikas förenta stater och de övriga imperialistiska staterna, leder till nya krigskonflikter.

Den enhetliga, världsmarknadens sönderfall under och efter det andra världskriget har ytterligare fördjupat kapitalismens allmänna kris. Tilltagande politiskt förtryck och reaktion på samhällslivets olika områden präglar utvecklingen i kapitalismens länder. Nya ekonomiska kriser med massarbetslöshet och massnöd är oundvikliga så länge monopolkapitalets välde består.

Det socialistiska systemets ekonomiska grundlag är däremot strävan att maximalt tillfredsställa hela samhällets ständigt växande materiella och kulturella behov genom oupphörlig utveckling av den socialistiska produktionen på grundval av den högsta teknik.

Socialismens system känner varken till utsugning av de egna folken eller utplundring av andra folk. Ekonomiska kriser och arbetslöshet existerar inte. Genom produktivkrafternas oavbrutna och planmässiga utveckling garanteras folken en ständigt stigande materiell och kulturell standard, som ger trygghet åt alla medborgare.

Socialismen leder till bestående fred mellan folken, eftersom själva drivkrafterna till krig avskaffats. Imperialismens förintande avskaffar krigens orsaker liksom rustningar och militarism.

## Det monopolkapitalistiska Sverige

Det nutida Sverige är en monopolkapitalistisk stat. På grundval av den starka kapitalkoncentrationen, monopolens herravälde och sammanflätningen av bank- och industrikapital har en klick finansmagnater tillskansat sig den avgörande makten i samhället. Ledningen av de flesta, storföretagen har centraliserats hos de finanskapitalistiska grupperna kring de tre storbankerna – Stockholms enskilda bank, Skandinaviska banken och Svenska handelsbanken - vilkas intressen i sin tur är sammanflätade med varandra.

Alla skikt av Sveriges arbetande folk är utsatta för utsugning och utplundring genom storfinansen, som tillägnar sig en allt större del av deras arbetsresultat. Den monopolistiska utplundringen drabbar inte endast arbetare och tjänstemän, utan även små och medelstora jordbrukare och

mindre företagare inom hantverk, industri och handel. I sitt arbete, vid sina inköp, under sin fritidsförströelse tvingas hela svenska folket att ge sin tribut till monopolkapitalet. Detta har lagt beslag på en allt större del av förmögenheten och inkomsten i landet. År 1945 ägde en liten grupp, 7,6 procent av befolkningen 87,4 procent av den totala förmögenheten, medan 81,7 procent av folket helt saknade förmögenhet. Sedan dess har storfinansen ytterligare berikat sig.

Storfinansens makt sträcker sig inte enbart till produktionslivet. Den griper över samhällslivets alla områden: kreditväsen, handel, kommunikationer, det kulturella och politiska livet. Storfinansen behärskar ledningarna för krigsmakten, polisen, rättsväsendet och den statliga förvaltningen; statsapparaten underordnas dess intressen. Storfinansen dominerar propagandaapparaten genom sitt nästan fullständiga monopol över de tekniska propagandasurserna (förlag, tidningar, film o. s. v.). Även radion verkar i storfinansens intresse.

Det kapitalistiska, samhällets bestämmande drag är motsättningen mellan arbete och kapital. Klasskampen mellan utsugare och utsugna är ofrånkomlig. Denna klasskamp kan inte upphöra förrän kapitalismens system avskaffats och en socialistisk samhällsordning uppbyggt. För att en övergång till socialismen skall bli möjlig måste storfinansens maktställning brytas.

## Den svenska arbetarrörelsen

I mitten av förra århundradet skapade Sveriges arbetarklass sina första sammanslutningar för kampen mot den kapitalistiska utsugningen. Inspirerade av Kommunistiska manifestets idéer utvecklade arbetarna dessa kamporganisationer i försvaret mot kapitalets förtryck. När socialismens idéer på allvar började spridas av pionjärerna under 1880-talet, vann de bred anslutning bland arbetarna. Genom den vetenskapliga socialismens förening med arbetarrörelsen fick denna ett stort uppsving och blev den ledande kraften i kampen för demokrati, sociala framsteg och fred. Med arbetarklassen i spetsen kunde fredskampen föras till en historisk seger vid unionsupplösningen 1905.

Starka motsättningar framträdde emellertid mellan olika riktningar inom den socialdemokratiska rörelsen. Högersocialisterna var revisionister, bekämpade marxismen och sökte driva hela arbetarrörelsen in på en

småborgerlig, reformistisk linje. Detta ledde slutligen till organisatorisk splittring år 1917, då den högersocialistiska ledningen uteslöt ett antal av ungdomsförbundets ledare. Dessa ställde sig då i spetsen för oppositionen och bildade ett nytt arbetarparti, Socialdemokratiska vänsterpartiet, i maj 1917.

De arbetare, som anslutit sig till det nybildade socialdemokratiska vänsterpartiet, utvecklade detta till ett kommunistiskt parti. Sedan dess har Sveriges kommunistiska parti gått i spetsen i alla viktiga strider, som den svenska arbetarklassen genomkämpat.

De arbetandes kamp under decennier för de två stora reformkraven - åtta timmars arbetsdag och allmän rösträtt - kunde slutligen krönas med framgång 1918. Härtill bidrog i hög grad inflytandet från den internationella revolutionära rörelsen och i synnerhet från Oktoberrevolutionen.

Arbetarmassornas kamp mot det borgerliga styret ledde i början på 1920-talet till socialdemokratins parlamentariska genombrott. De socialdemokratiska ledarna förespeglade arbetarna att socialismen skulle genomföras i vårt land sedan majoritet uppnåtts i riksdagen. Under två årtionden har de högersocialdemokratiska ledarna nu utövat regeringsledning. Men de har icke infriat sina löften att genomföra en socialistisk samhällsordning. Tvärtom har de samarbetat med storfinsans och tjänstgör som förvaltare av det monopolkapitalistiska samhället.

Samarbetet mellan regering, reformistisk fackföreningsledning och storfinsans har fått allt fastare former. Fackföreningarnas rörelsefrihet har kringkurits genom antifackliga lagar; genom statsmakternas ingripande mot arbetarna i avtalsrörelser och på andra sätt.

Arbetarklassens kamp för att uppnå en förbättring av levnadsvillkoren har därigenom försvårats. Sociala reformer har genom pris- och penningpolitiken under efterkrigstiden berövats en stor del av sina realvärden. Bostadsbristen har förvärrats. Skattetrycket har kraftigt ökat under socialdemokratins regeringsutövning. En arbetare tvingas numera använda mera än en fjärdedel av sin inkomst till direkta och indirekta skatter.

Borgarklassens företrädesrätt till viktigare ämbeten och tjänster i samhället är orubbad och klassorättvisorna består inom den högre utbildningen. Nio tiondelar av arbetarungdomen har ingen annan utbildning än folkskolan. Endast en av hundra arbetarungdomar tar studentexamen.

De högersocialdemokratiska ledarnas tal om »demokratisk social-

ism» är en falsk beteckning för en politik, som i verkligheten innebär vakthållning kring den kapitalistiska ordningen. De socialdemokratiska arbetarna är däremot anhängare av socialismen.

Under klassmotsättningarnas ständiga skärpning och klasskampens utveckling växer arbetarrörelsens slagkraft. Kommunistiska partiet verkar för att skapa socialistisk målmedvetenhet inom arbetarnas mäktiga rörelse.

Det arbetande folket i vårt land kommer att genomföra socialismen i kamp mot storfinsans och dess medhjälpare.

## För fred och samarbete med alla folk

Kampen för varaktig fred är en huvudfråga för det svenska folket. I denna kamp står kommunistiska partiet i främsta ledet.

I den internationella politiken har två läger uppstått

- den imperialistiska aggressionens läger och fredens och demokratins läger.

Ett tredje världskrig förberedes under ledning av Amerikas förenta stater, som strävar till världsherravälde. I detta syfte har de amerikanska imperialisterna skapat ett nät av krigsbaser. De har försatt en rad kapitalistiska länder i beroendeställning och dragit in dem i krigsallianser (Atlantpakten) mot fredens och demokratins läger. De imperialistiska stormakterna för krig mot en rad för sin frihet kämpande folk.

Fredens och demokratins läger med Sovjetunionen i spetsen kämpar för internationella överenskommelser som syftar till att befästa freden, att minska rustningarna och förbjuda bakterie-, atom- och andra vapen för massutrotning av människor. Socialismens länder eftersträvar inte kolonier eller andra folks egendom. Deras politik utgör ett stöd för alla folks nationella frihet och fred. För ett socialistiskt land existerar inga motiv för angreppskrig.

Fredsläget politik utgår från att socialismens och kapitalismens system kan leva i fred vid varandras sida. Sovjetunionens och de folkdemokratiska ländernas växande styrka och folkmassornas kamp mot krigspolitik i de kapitalistiska länderna ökar möjligheten att förhindra ett tredje världskrig.

De imperialistiska stormakternas åtgärder stegrar krigsfaran även för Sverige. Återupprustningen i Västtyskland, upprättandet av amerikanska

krigsbaser i Danmark och Norge innebär ett direkt hot mot vårt land.

De svenska makthavarna samordnar sin politik med det aggressiva Atlantblocket. Folket måste därför framtvunga en förändring av vårt lands utrikespolitik, så att denna konsekvent främjar en fredlig lösning av de rådande internationella konflikterna.

Sverige får icke medverka i eller understödja organisationer, som verkar i krigets och krigsförberedelsernas tjänst, såsom Europarådet och Marshallorganisationen. Sådant understöd är icke förenligt med en alliansfri utrikespolitik.

Sverige måste verka för att maktpolitiken, ersätts med förhandlingspolitik och att Förenta nationerna blir en organisation i fredens tjänst. Sverige måste understödja förslagen om minskning av rustningarna och om förbud mot atomvapen, gas- och bakteriekrig samt verka för upprättandet av ett enhetligt, demokratiskt och fredligt Tyskland. Sverige måste stödja kravet om en fredspakt mellan de fem stormakterna, öppen för alla andra stater.

Sveriges folk älskar freden. Den starka stämningen för neutralitet hos det svenska folket är ett uttryck för dess uppriktiga, önskan att freden måste bevaras.

Sveriges folk måste vägra att gå med i anfallskrig mot Sovjetunionens eller andra fredliga länders folk. Vårt stora grannland Sovjetunionen ingrep till försvar för Sveriges fred och självständighet under det andra världskriget. Också idag utgör den socialistiska statens politik ett stöd för vårt lands fred och nationella oavhängighet.

I försvaret av fredens sak vill Sveriges kommunistiska parti samarbeta med alla fredsanhängare och understödjer folkens stora fredsörelse, som strävar att hindra krig och befördra vänskapligt samarbete mellan jordens alla folk.

## För nationellt oberoende

Sveriges oberoende och det svenska folkets nationella frihet måste med alla medel försvaras. I försvaret av vårt lands nationella intressen står kommunistiska partiet i främsta ledet.

De imperialistiska makternas politik utgör ett hot mot alla folks frihet. Den amerikanska monopolkapitalismen har förvandlat en rad tidigare oberoende länder till sina vasaller genom ekonomiskt och politiskt

tryck och genom förläggning av stridskrafter inom deras gränser.

Även det svenska folket lever under trycket av detta hot mot den nationella självständigheten och freden. På olika vägar tränger dollarkapitalet in i det svenska näringslivet. Amerikanska kapitalintressen behärskar viktiga industriföretag liksom importen och distributionen av avgörande råvaror. Genom att regeringen anslutit vårt land till Marshallblocket har Amerikas förenta stater erhållit insyn i och inflytande över Sveriges ekonomi. De svenska statsmakterna har förpliktat sig att ge regelbundna rapporter om näringslivets utveckling, att »fastställa och vidmakthålla välavvägda växelkurser», att »underlätta överförande till Förenta staterna för upplagring eller andra ändamål av råvaror av svenskt ursprung», att främja amerikanska kapitalinvesteringar i Sverige, att »underlätta och uppmuntra främjandet och utvecklingen av amerikanska medborgares resor» i Sverige o. s. v. Svensk utrikeshandel underordnas den amerikanska politikens intressen.

De amerikanska herrefolksfasonerna och förmynderskapet gentemot Sverige tar sig uttryck på de mest skilda områden. Vårt land översvämmas av amerikanska kontrollanter och »turister», vilka utan prövning fritt får inresa, medan svenska medborgare underkastas en förödmjukande prövning och ofta vägras inresa i Amerikas förenta stater.

Ett omfattande militärt samröre med staterna i den aggressiva Atlantpakten pågår. Medlemskapet i Europarådet och andra organisationer under det amerikanska kapitalets inflytande begränsar likaså Sveriges oberoende.

Imperialistisk krigspropaganda breder ut sig i tidningar, radio, film. Högre militära kretsar och storfinansens tidningar propagerar för att Sverige inte skall försvara sig mot angrepp från imperialistiska stater.

En fortsättning på den inslagna vägen leder till att det svenska folkets nationella oberoende fullständigt uppges. Försvaret av det nationella oberoendet har sålunda blivit en livsfråga för Sveriges folk.

Alltsedan det nationella enhetsverket genomfördes under Gustav Vasas ledning har Sverige varit oberoende. Borgarklassen gick under kapitalismens uppgångsperiod i spetsen för att trygga nationellt oberoende och suveränitet.

Borgarklassens nuvarande ledarskikt, monopolkapitalisterna, har emellertid upphört att försvara det nationella oberoendet, som står i motsättning till deras kapitalintressen.

Därför måste arbetarklassen, som är nationens kärna, ställa sig i spetsen för försvaret av det nationella oberoendet. Hela folket måste dragas med i kampen för att frigöra vårt land ur det förnedrande beroende av det amerikanska monopolkapitalet, i vilket det försatts genom storfinsansens och de högersocialdemokratiska ledarnas politik.

Vårt folk och vår svenska kultur måste skyddas mot den vålds- och krigspropaganda, som sprides främst genom importerade filmer och tryckalster. Den svenska handelspolitiken måste omläggas, så att den bidrar till genomförandet av en oberoende politik.

Den avgörande betingelsen för ett framgångsrikt försvar av den nationella friheten mot angripare utifrån och mot inhemska förrädare är folkets egen kamp. För att de ekonomiska och militära resurserna skall kunna brukas till försvar av vårt lands oberoende krävs en självständig utrikespolitik och demokratisering av försvarsmakten.

Arbetarklassen i alla länder har ett gemensamt intresse av att störta kapitalets makt och bygga socialismen. Därför är arbetarklassen solidarisk med socialismens förkämpar i alla länder. Denna proletära internationalism, som är ledstjärnan för kommunisternas politik, utgör en förutsättning för sund patriotism. Kommunisterna hävdar alla folks rätt till självbestämmande och har i alla länder visat sig vara de mest hängivna patrioterna. Om vårt folk förlorar sin nationella självständighet försvaras den sociala befrielsekampen. Nationell frihet är en av betingelserna för socialismens genomförande.

## För demokrati

De demokratiska fri- och rättigheterna måste försvaras och utbyggas. Kommunistiska partiet står i denna kamp i främsta ledet.

Under kampen mot det gamla feodalsamhället framträdde borgarklassen som förkämpe för demokratiska rättigheter, vilka underlättade dess erövring av samhällsmakten. Tryckfrihet, yttrandefrihet, näringsfrihet och andra reformer, vilka var nödvändiga för kapitalismens utveckling, genomfördes.

Men denna demokrati var borgarklassens demokrati. Arbetarklassen var praktiskt taget ställd utanför och kämpade för att bli delaktig av de borgerligt-demokratiska rättigheterna, rösträtt, föreningsrätt, strejkrätt och andra reformer, vilka var nödvändiga för arbetarrörelsens utveckling.

De reaktionära krafterna motsatte sig arbetarnas krav, men i förbund med borgarklassens liberala skikt lyckades det arbetarklassen att genomdriva reformer som gav den formell jämlikhet med övriga klasser i fråga om medborgarrätten i det borgerliga samhället.

Dessa reformer gav dock inte arbetarklassen reell jämlikhet med övriga klasser i samhället, därför att kapitalets makt lämnades orubbad.

Det inflytande på vissa av samhällslivets områden arbetarklassen trots allt tillkämpat sig på den borgerliga demokratin grund kommer allt mera i motsättning till de kapitalistiska monopolens herravälde. Därför urholkar storfinsansen med de högersocialdemokratiska ledarnas hjälp den borgerliga demokratin. Strejkrätten kringgärdas av lagparagrafer som försvarar för arbetarna och tjänstemännen att effektivt använda detta vapen i kampen för sina intressen. Brevhemligheten är upphävd, telefonsamtalen avlyssnas och hemfriden avskaffas genom den okontrollerade makt som lagts i hemliga polisens händer. Provokationer mot medborgarna och spioneri genom hemliga agenter på arbetsplatserna hör till de antidemokratiska krafternas arbetsmetoder.

Riksdagens grundlagsenliga beslutanderätt göres illusorisk genom fullmaktslagar och genom godtyckliga regeringshandlingar.

Storfinsansen har kastat demokratin fana över bord - folket måste höja den och föra kampen förr demokratin till seger. De demokratiska rättigheterna måste försvaras, utbyggas och fördjupas. Borgarklassen skapade den borgerliga demokratin i kamp för sina intressen. Det arbetande folket skapar i kamp för sina intressen en ny, en högre demokrati - folkdemokratin.

## Vägen till socialismen

Storfinsansens välde i vårt land måste brytas. Den avgörande makten i samhället måste berövas den kapitalistiska minoriteten och läggs i folkets händer. Endast socialismen kan säkra arbete, stigande välbefinnande och trygghet åt Sveriges folk. I kampen för socialismen står kommunistiska partiet i främsta ledet.

Alla hittillsvarande väsentliga samhällsreformer har kunnat genomföras först sedan det arbetande folket satt tillräcklig styrka bakom sina krav. Det är massornas aktiva kamp för sina intressen som tvingat reaktionen till eftergifter.

Socialismen kan förverkligas endast genom de svenska folkmassornas kamp under arbetarklassens ledning. Förändringar i vårt lands inre förhållanden måste ske i enlighet med folkets vilja och icke påtvingas genom ingripande utifrån. Den sociala frigörelsen måste vara de arbetandes eget verk.

Övergången till socialism försiggår under de villkor och i de former, som betingas av varje lands historiska utveckling och särskilda förhållanden.

I vårt land spelar de folkliga organisationernas stora omfattning och det svenska folkets demokratiska kamptraditioner en viktig roll för den fortsatta frihetskampen och samhällets socialistiska omdaning.

Den svenska riksdagen är ett historiskt resultat av folkets kamp för frihet och självbestämmanderätt. Dess makt begränsas dock genom storfinsansens välde. Dess nuvarande sammansättning motsvarar icke folkets verkliga intressen. Genom att utveckla kampen för sina ekonomiska och politiska intressen, för fred och nationellt oberoende genom enigt framträdande i de allmänna valen kan folket omvandla riksdagen till ett demokratiskt maktorgan i kampen mot storfinsansen och upprätta en folkregering. Folkregeringens uppgift är att leda utvecklingen till folkdemokrati och socialism.

Statsapparaten demokratiseras för att kunna tjäna folkets intressen. De breda folkmassorna deltar i förvaltning och kontroll i de statliga organen, i länen och kommunerna. Arbetarklassen i förbund med bönderna, tjänstemännen och andra exploaterade folkgrupper övertar den statliga ledningen av samhället.

Storindustri, banker, gruvor, försäkringsväsende och stora privatägda kommunikations- och distributionsföretag överföres i hela folkets ägo. Staten kan ge ersättning åt förutvarande ägare av företag, som gjorts till folkegendom, om de lojalt underordnar sig folkregeringens politik.

Den socialistiska nationaliseringen krossar storfinsansens makt och lägger grunden för en planhushållning, som träder i stället för anarkin och kriserna i produktionslivet under kapitalismen.

Denna nationalisering skiljer sig helt från förstatliganden under kapitalismen. Den innebär att folket blir ägare till de rikedomar som det självt skapat genom generationers arbete. Nationaliseringen blir en hörnsten i folkregeringens ekonomiska politik, som har till syfte att förvandla Sverige från ett kapitalistiskt land till ett socialistiskt.

Produktionen bestäms under socialismen av det arbetande folkets behov. Det socialistiska produktionssystemet, under vilket de arbetandes skaparkraft och personliga initiativ frigöres, är effektivare och ekonomiskt fördelaktigare för folkflertalet än det kapitalistiska systemet med dess planlöshet, kriser och krig.

Folkregeringen och riksdagen måste stödja sig på det organiserade folkets makt, då storkapitalisterna inte frivilligt kommer att avstå från sina privilegier, sin makt och sina rikedomar. Massorna i fackföreningarna, Kooperationen, de kommunistiska och socialdemokratiska partierna kommer att kämpa samman med andra framstegsvänliga krafter för en socialistisk omdaning. Genom att alla arbetande folkgrupper förenar sina krafter under arbetarklassens ledning, skapar de en makt, stark nog att besegra storfinsansen och krossa varje försök från dess sida att med våldsamma medel, statskupper, väpnat uppror eller sabotage återerövra förlorade privilegier och tidigare maktställning.

Kommunistiska partiet liksom hela det arbetande folket vill en fredlig omdaning av samhället och kommer att med kraft hävda folkets demokratiska rättigheter gentemot alla som motsätter sig dess vilja.

De fackliga organisationerna erhåller en avgörande funktion i folkhushållningen och samhällslivet. De kommer att delta i uppgrändningen av de ekonomiska planerna och i ledningen för företagen. Lagstiftning och andra åtgärder riktade mot de fackliga organisationerna avskaffas. Deras rätt att sluta avtal om löner och arbetsvillkor garanteras.

Alla inom ett företag anställda arbetare, arbetsledare, tjänstemän och tekniker ges rätt till verklig kontroll och medbestämmande i företaget.

Tjänstemännen, som till större delen befinner sig i samma ekonomiska läge som arbetarklassen, kommer att samverka med arbetarna för socialismens genomförande.

Bönderna, arbetarklassens främsta bundsförvanter i kampen mot storfinsansen, kommer att befrias från de kapitalistiska trusternas och monopolens utplundring samt avlastas skuld- och räntetrycket. Deras behov av jord och skog tillgodoses. De arbetande böndernas bruks- och besittningsrätt till jorden tryggas. Jordbrukskooperationens fortsatta utveckling understödjes. Landsbygdens befolkning ges ökade möjligheter till utbildning och kulturellt liv.

Fiskarbefolkningens levnadsvillkor förbättras genom stöd åt dess kooperativa sammanslutningar och genom rationalisering av fiskerinäringen.



Hantverkare, småföretagare och småhandlare befrias från monopolkapitalets tryck och tillförsäkras fri yrkesutövning.

Kooperationen kommer att spela en viktig roll för folkets försörjning. Producent- och konsumentkooperativa företag kommer att uppmuntras och lämnas hjälp för sin utveckling.

Yttrandefrihet, tryckfrihet, mötesfrihet och församlingsfrihet utvecklas till verkliga rättigheter för de breda folklagren. Kapitalisternas inflytande över pressen, radion, filmen och andra opinionsbildande organ avskaffas och dessa ställes i demokratins tjänst. Alla demokratiska, politiska, fackliga, kooperativa och andra folkliga organisationer ges rätt att uppställa kandidater och deltaga i de allmänna valen. Allmän, lika och direkt rösträtt införes för alla medborgare från 18 års ålder.

Personlig okränkbarhet och rättssäkerhet garanteras medborgarna. Religionsfrihet genomföres. Förföljelser mot människor på grund av deras religion eller ras bestraffas.

Rätt till arbete, vila och utbildning garanteras. Betyggande socialersättning skall utgå till alla som på grund av ålderdom, sjukdom, invaliditet eller havandeskap blir helt eller delvis oförmögna till arbete. All sjukvård blir fri.

Bostadsfrågan löses och hyrorna sänkes genom samhälleliga åtgärder.

Kvinnorna erhåller lika rättigheter med männen. Likalönsprincipen genomföres. Alla begränsningar av kvinnornas rättigheter avskaffas, de må gälla skolbildning, yrkesval eller befordran.

Moderskapet får samhällets fulla skydd. Husmödrarnas arbete underlättas och rationaliseras. Genom anläggandet av barnkrubbor och barndaghem underlättas kvinnornas deltagande i produktionen och samhällslivet. För familjen skapas möjlighet till ett verkligt hemliv och harmoniska betingelser för individens utveckling och förkovran.

Barn och ungdom måste i första hand ägnas samhällets omsorg. Ungdomens inträde i produktiv verksamhet kommer icke längre att vara beroende av de kapitalistiska konjunkturen. Alla tillförsäkras fri yrkesutbildning och den högre undervisningen göres oberoende av ekonomiska hinder. Skolväsendet utbygges. Ungdomens fritidsproblem löses genom ett system av klubbar, studiehem, samlingslokaler, idrottsanläggningar och andra anordningar för dess andliga och fysiska fostran.

Vår svenska kultur med dess för folket dyrbara skatter utvecklas i demokratisk, folklig och framstegsvänlig riktning. Den fysiska kulturens

utveckling måste härvid ägnas omsorg. Allt stöd skall ges åt vetenskapen och kulturen för att berika hela det svenska folkets liv.

Allt detta kan folkmakten genomföra, därför att den företräder folkets intressen och bygger på dess aktiva stöd.

## Kommunistiska partiet och Sveriges folk

Sveriges arbetande folk - arbetare, bönder, tjänstemän, utövare av fria yrken och småföretagare - utgör den överväldigande majoriteten av nationen och representerar en politisk kraft, som kan besegra monopolkapitalisterna samt upprätta verklig folkmakt i landet.

Ännu är denna kraft splittrad. Splittringen måste övervinnas och massorna samlas på grundval av sina gemensamma intressen av fred, nationell frihet, demokrati och socialism.

I kampen för freden, den nationella friheten och de demokratiska fri- och rättigheterna liksom i den sociala och ekonomiska kampen över huvud taget vinner de arbetande massorna de erfarenheter, den sammanhållning och slagkraft, som utgör en betingelse för genomförandet av de väldiga uppgifter historien ställt på dagordningen.. Kapitalismen kommer att gå under, när folket tar upp den avgörande kampen för sin frihet och rätt.

Kommunistiska partiets program visar de arbetande massorna i vårt land vägen till den enhet, som skall föra dem framåt i kampen för ett fritt, starkt och lyckligt Sverige.

Kommunistiska partiet låter sig i sin verksamhet ledas av marxismen-leninismens grundsats, vilka utgör en vetenskaplig sammanfattning av lagarna för samhällsutvecklingen.

Sveriges kommunistiska parti har inga intressen som skiljer det från de arbetande klasserna i vårt land. Det har övertagit de bästa traditionerna från den svenska arbetarrörelsens långa kamp för fred, demokrati och socialism. I spetsen för folket kommer Sveriges kommunistiska parti, som kämpar i enlighet med Marx', Engels', Lenins och Stalins lära, att leda denna kamp till seger.